

DNB LIVSFORSIKRING AS
Postboks 7500
5020 BERGEN

VÅR REFERANSE
20/6603

DERES REFERANSE

DATO
19.01.2022

Tilsynsrapport

Finanstilsynet gjennomførte tilsyn i DNB Livsforsikring AS (heretter DNB Liv) 25. og 26. november 2020. Formålet med tilsynet var gjennomgang av foretakets system for risikostyring, kapitalforvaltningsområdet, forsikringsområdet, beregning og validering av tekniske avsetninger og kapitalkrav samt risikoeksponering og kapitalisering.

Til grunn for tilsynsrapporten ligger Finanstilsynets foreløpige rapport av 17. juni 2021 og styrets svar mottatt 27. september 2021.

Finanstilsynet har følgende merknader etter tilsynet:

1. FORHOLD KNYTTET TIL RISIKONIVÅ OG KAPITALISERING

Finansiell stilling

Finanstilsynet legger til grunn solvenskapitaldekningen uten overgangsregler i sin vurdering av foretakenes finansielle stilling. Markedsuroen som fulgte utbruddet av covid-19-pandemien, medførte et betydelig fall i markedskurser og renter. DNB Livs solvenskapitaldekning uten overgangsregler falt med hele 89 prosentpoeng i første halvår 2020. Finanstilsynet konstaterte i foreløpig tilsynsrapport at dette er et meget betydelig fall som viser at DNB Livs finansielle stilling er svært sårbar for endringer i rentenivået. Markedsutviklingen i fjerde kvartal 2020 bedret foretakets finansielle stilling, men Finanstilsynet vurderte at solvenskapitaldekningen uten overgangsregler per 31. desember 2020 på 125 prosent ikke var tilfredsstillende. Finanstilsynet konstaterer imidlertid, basert på tallene per tredje kvartal 2021, at markedsutviklingen i 2021 har bidratt til en betydelig bedring i DNB Livs finansielle stilling.

Finanstilsynet registrerer fra styrets svar at styret er enig i at finansiell stilling bør vurderes med utgangspunkt i solvenskapitaldekningen uten overgangsregler, men at styret mener at også solvenskapitaldekningen med overgangsregler må inngå i vurderingene og være del av planene for foretakets kapitalisering. Styret fremfører at 2020 var et spesielt år og at overgangsregelverket for forsikringstekniske avsetninger ble utformet nettopp for å ta høyde for situasjoner hvor lavt rentenivå er krevende for foretak med langsiktige garantier. Styret påpeker at foretakets solvenskapitaldekning med overgangsregler i 2020 aldri var lavere enn 170 prosent, men Finanstilsynet registrerer at styret anerkjenner at foretakets solvenskapitaldekning uten overgangsregler er rentesensitivt. Styret fremhever at det for 2021 er etablert mål som skal bidra til at durasjonsgapet

reduseres og at balansestyring (ALM) og rentedurasjon også blir en viktig strategisk vurdering i kapitalforvaltningsstrategien for 2022 også sett i lys av IFRS 17. Styret er enig i at solvenskapitaldekning uten overgangsregler på 125 prosent over tid ikke er tilstrekkelig. Styret legger til grunn at foretaket skal innfri foretakets langsiktige målsetning på 140 prosent og viser til at solvenskapitaldekningen per dato er over målsetningen.

I mai 2020 mottok Finanstilsynet DNB Livs handlingsplan for å gjenopprette solvenskapitaldekningen innen tidsrammen for overgangsregelen. Finanstilsynet konstaterte i foreløpig tilsynsrapport at solvenskapitaldekningen uten overgangsregler da var over 100 prosent, men at Finanstilsynet forventet at DNB Liv fortsatte å følge handlingsplanen hvor det er relevant for å sikre bærekraftig kapitalisering. Finanstilsynet registrerer fra styrets svar at handlingsplanen er tatt inn som en del av foretakets forretningsplan og at tiltak gjennomføres selv om solvenskapitaldekningen uten overgangsregler er høyere enn 100 prosent.

Finanstilsynet fremhevet i foreløpig rapport at det fortsatt er stor usikkerhet knyttet til direkte og indirekte virkninger av pandemien. Det europeiske systemrisikorådet (ESRB) anbefalte 18. desember 2020 nasjonale myndigheter å be banker og forsikringsforetak om å avstå fra utdeling av utbytte, tilbakekjøp av aksjer og tildeling av variabel godtgjøring til enkelte ansatte frem til 30. september 2021, med mindre det utvises særlig forsiktighet og utdelingene ikke overskrider konservative grenser. EIOPA uttalte 18. desember 2020 at usikkerheten fortsatt er stor og at det er avgjørende at forsikringsforetak opprettholder sine kapitalnivåer. Finanstilsynet sluttet seg til anbefalingene gitt av europeiske tilsynsmyndigheter og støttet EIOPAs anmodning om en forsiktig og konservativ tilnærming til overskuddsdisponering i forsikringsforetakene. Finanstilsynet registrerte at DNB Liv ikke betalte ut utbytte for 2019 og tok til etterretning at styret hadde besluttet at det ikke skulle utbetales utbytte med grunnlag i resultatet for 2020.

EIOPA har foreslått endringer i Solvens II-regelverket, herunder en vesentlig innskjerping av kapitalkravet for renterisiko, med en overgangsfase på fem år. Nye regler kan antakelig tidligst gjøres gjeldende ved utgangen av 2023. Finanstilsynet fremhevet at EIOPAs forslag til vesentlig innskjerping av kapitalkravet for renterisiko vil kunne ha vesentlig betydning for DNB Livs solvenskapitaldekning. Finanstilsynet registrerte at effekten av forslaget til nye regler er omtalt i DNB Livs ORSA for 2021. Finanstilsynet forventer at muligheten for økt kapitalkrav vurderes i foretakenes kapitalplaner. Finanstilsynet fremhevet videre at også solvenskapitaldekningen uten volatilitetsjusteringen bør iakttas, jf. Solvens II-forskriften § 25 tredje ledd.

Styret fremhever i sitt svar at konsekvenser av rentestresset er tydeliggjort og drøftet i ORSA og i foretakets risikostyringsstrategi. Styret påpeker at det fortsatt er betydelig usikkerhet knyttet til utforming av rentestresset og gjennomføringstidspunktet, men fremhever at EIOPA og EU-kommisjonen foreslår en lineær innfasingsperiode på fem år. Styret fremfører at det vil ta stilling til konsekvenser av rentestresset når utformingen er nærmere avklart. Finanstilsynet legger til grunn at muligheten for økt kapitalkrav hensyntas i foretakets kapitalplaner. Finanstilsynet tar til etterretning at effekten av volatilitetsjusteringen er omtalt blant annet i foretakets ORSA for 2021 og at styret derfor får periodisk informasjon om konsekvenser av volatilitetsjusteringen.

Beregningen av tekniske avsetninger er sentral i vurderingen av foretakets finansielle stilling. I foreløpig rapport vurderte Finanstilsynet at det kan stilles spørsmål ved noen av forutsetningene som er benyttet i beregningen. Se avsnitt 2.4.3.

Finanstilsynet skrev i foreløpig tilsynsrapport at styret må ta hensyn til ovennevnte forhold i vurderingen av foretakets finansielle stilling, risikoappetitt (nivå på kapitalmål) og utbytte. Finanstilsynet registrerte at DNB Livs langsiktige mål er at solvenskapitaldekningen uten overgangsregler skal være over 140 prosent. Nivået er uendret fra 2020. Finanstilsynet stilte spørsmål ved om dette nivået er tilstrekkelig. Finanstilsynet viste særlig til det betydelige fallet i markedskurser og renter i 2020 som medførte et markant fall i foretakets solvenskapitaldekning, og underestimeringen av renterisiko.

Styret viser i sitt svar til at foretaket i ORSA for 2021 gjorde en grundig vurdering av mål knyttet til langsiktig kapitalisering hvor rentesensitivitet ble behandlet særskilt. Styret mener at et langsiktig mål på 140 prosent er tilpasset foretakets rentesensitivitet og at det må tas hensyn til at overgang-regelverket som er foretakets regulatoriske kapitalkrav, beskytter mot rentenedgang. Styret mener at en solvenskapitaldekning på 140 prosent er tilstrekkelig gitt foretakets risikoprofil.

Finanstilsynet legger til grunn at styret hensyntar foretakets faktiske risiko i vurderingen av finansielle stilling, risikoappetitt (nivå på kapitalmål) og utbytte. Finanstilsynet vurderer at et mål om at solvenskapitaldekningen uten overgangsregler skal være over 140 prosent ikke er tilstrekkelig. Se også avsnitt 2.1.1.

Nærmere om eksponering mot kredittrisiko og næringseiendom

Kollektivporteføljens andel i rentepapirer og utlån har økt over tid og samlet eksponering mot eiendom øker (direkte og indirekte gjennom obligasjoner, utlån og aksjer). Finanstilsynet ba styret redegjøre for utviklingen i foretakets eksponering mot kredittrisiko og om samlet eksponering mot næringseiendom utgjør en konsentrasjonsrisiko. Finanstilsynet ba videre om styrets vurdering av risikoen i lys av den økte usikkerhet i realøkonomien og i finansmarkedene som følge av covid-19 pandemien.

Det følger av styrets svar at foretaket over tid har redusert andelen direkte eid næringseiendom, men skiftet eksponeringen mot lån og obligasjoner med pant i næringseiendom. Foretaket påpeker at selv om den totale andelen av porteføljens eksponering mot næringseiendom har økt, har ikke risikoen knyttet til næringseiendom økt tilsvarende. Styret vurderer at covid-19 i seg selv ikke har skapt store konsekvenser for markedet for næringseiendom som endrer vurderingen av aktivaklassen vesentlig. Finanstilsynet tar til etterretning at styret vurderer at risikoen er på et akseptabelt nivå.

2. FORHOLD KNYTTET TIL STYRING OG KONTROLL

2.1 Overordnet styring og kontroll

2.1.1 Strategi og overordnede retningslinjer

Risikostrategi mv.

Kapitalmål og utbyttepolitikk

Finanstilsynet registrerte i foreløpig rapport at det følger av mottatt risikostyringsstrategi at foretakets "langsiktige" kapitalmål er at solvenskapitaldekningen uten overgangsregler skal være høyere enn 140 prosent. [REDACTED]

[REDACTED] Finanstilsynet er av den oppfatning at utbytte ikke bør utbetales når solvenskapitaldekningen er lavere enn foretakets kapitalmål.

[REDACTED] Etter Finanstilsynets vurdering bør DNB Liv fastsette rammenivåene slik at det er høyere beredskap på foretaksnivå enn i konsernet.

Det følger av styrets svar at lyssetting og tiltakssoner er basert på retningslinjer etablert i DNB-konsernet hvor hver status har en klart definert betydning og hvor det foreligger definerte handlingsregler. Styret mener at siden målsetningen om 140 prosent solvenskapitaldekning skal innfris over tid, er tiltakssonene hensiktsmessig gradert. Finanstilsynet gjentar at det at kapitalmålet er definert som "langsiktig" gjør målet uklart og lite forpliktende. Finanstilsynet legger til grunn at manglende oppfyllelse av kapitalmålet utløser tiltak.

[REDACTED]

Styret fremfører at konsernet har vurdert at det er hensiktsmessig å ha parallelle tiltakssoner siden rapportering og tiltak er gjennomgående i konsernet. Styret fremhever at det uansett er DNB Liv som vil ha det formelle ansvaret for egen solvenssituasjon og kommunikasjon med Finanstilsynet dersom solvenskapitaldekningen uten overgangsregler faller under 100 prosent, og gjennom parallelle soner i risikoappetittrammeverket holdes dermed ledelse og styret i konsernet løpende orientert om status. Finanstilsynet vil bemerke at styret i DNB Liv har et selvstendig ansvar for å etablere et forsvarlig risikoappetittrammeverk. Finanstilsynet tar til etterretning at erfaringene fra covid-19 vil vurderes i forestående oppdatering av konsernets risikoappetittrammeverk.

Markedsrisikorammer

I DNB Livs risikoappetittammeverk er det etablert en samlet ramme for markedsrisiko for kollektivporteføljen og en samlet ramme for selskapsporteføljen. Rammene inkluderer ikke rentepapirer som regnskapsføres til amortisert kost og renterisiko knyttet til forsikringsforpliktelsene. Finanstilsynet stilte i foreløpig rapport spørsmål ved at foretaket i sitt risikoappetittammeverk for markedsrisiko ikke inkluderer samlet markedsrisiko, herunder renterisiko, basert på solvensregelverket. Finanstilsynet påpekte at samlet renterisiko er en svært sentral risiko for foretaket og at denne risikoen bør styres. Se også punktet nedenfor om balansestyringsstrategi.

Det følger av styrets svar at markedsrisikorammer for kollektivporteføljen og selskapsporteføljen er etablert for å måle risiko for regnskapsmessige tap. Styret fremhever at samlede renterisiko styres gjennom risikoappetittammeverkets "statement" for solvenskapitaldekning uten overgangsregler hvor renterisikoen er dominerende. Styret mener at renterisiko må styres sammen med annen risiko som inngår i Solvens II basert på de handlinger som utløses av "statementet" knyttet til solvenskapitaldekning uten overgangsregler. Styret opplyser at renterisiko var en egen styresak i 2020 som grunnlag for utarbeidelse av kapitalforvaltning- og risikostrategien, og at det i denne behandlingen ble gitt føringer knyttet til hvordan renterisiko skal styres uten at dette ble uttrykt som rammer. Finanstilsynet registrerer at foretaket i kommende strategidokumenter eksplisitt vil synliggjøre hvordan renterisiko utvikler seg gitt ulike rentenivå, men at styret fortsatt mener at det er mest hensiktsmessig å sette rammer for risiko som inngår i Solvens II, samlet.

Finanstilsynet registrerte at det i risikostrategien for 2020 ble besluttet å inkludere effekten av "tilstrekkelighetstesten" i ovennevnte ramme for samlet markedsrisiko i kollektivporteføljen, men at DNB Liv i mai 2020 reverserte denne endringen. Etter det Finanstilsynet forstår ble dette gjort på bakgrunn av det betydelige rentefallet i første halvår 2020. Finanstilsynet tok foretakets vurdering av regnskapsregelverket til etterretning, men stilte spørsmål ved hensiktsmessigheten av å endre innretningen på en sentral risikoramme når en faktisk hendelse inntreffer.

Det følger av styrets svar at regnskapsmessig krav til tilstrekkelighetstesten ble avklart med valgt revisor våren 2020 og at dette fikk samme konsekvens for måling av markedsrisiko i kollektivporteføljen. Det er imidlertid fortsatt uklart for Finanstilsynet hvorfor denne tolkningen av regnskapsregelverket ikke ble gjort når rammen ble etablert. Finanstilsynet mener det er uheldig at innretningen av en sentral risikoramme endres når en faktisk hendelse inntreffer.

Balansestyringsstrategi (ALM)

Finanstilsynet forventer at foretaket har en klar strategi for balansestyring, herunder en klar strategi for å styre samlet renterisiko (durasjonsgapet mellom eiendeler og forpliktelser). Finanstilsynet kunne ikke se at det fremgår en slik klar strategi av DNB Livs overordnede risikostyringsstrategi. Finanstilsynet registrerte imidlertid at balansestyring berøres i foretakets underliggende kapitalforvaltningsstrategi. Kollektivporteføljen er delt opp i underporteføljer og forvaltningen innrettes etter forsikringsforpliktelsenes underliggende egenskaper, herunder rentegaranti og bufferkapital. Durasjonsgapet har gjennomgående vært forsøkt styrt gjennom durasjon i rentepapirer til amortisert kost, men Finanstilsynet registrerte at DNB Liv i 2021 ville etablere en portefølje med renteswapper for å øke renterisikoen på aktivasiden og dermed redusere durasjonsgapet. Finanstilsynet vurderte at det i DNB Livs risikostyringsstrategi bør etableres en klar overordnet strategi for balansestyring.

Finanstilsynet tar til etterretning at i kommende strategidokumenter vil balansestyringsstrategien få en mer fremtredende rolle. Finanstilsynet legger til grunn at foretaket i risikostyringsstrategien etablerer en klar overordnet strategi for balansestyring, herunder styring av durasjonsgapet.

Kapital- og beredskapsplan

Det følger av Solvens II-forskriften § 56 at dersom foretaket ikke oppfyller solvenskapitalkravet uten bruk av overgangsregelen, skal det umiddelbart informere Finanstilsynet om dette og oversende en plan over tiltak for å sikre at solvenskapitalkravet oppfylles innen 1. januar 2032. Finanstilsynet mottok etter avtale foretakets plan 28. mai 2020. Foretaket skal deretter årlig oversende en rapport til Finanstilsynet med beskrivelse av gjennomførte tiltak og fremdrift med hensyn til å oppfylle solvenskapitalkravet innen 1. januar 2032. Finanstilsynet registrerte at DNB Liv per 31. desember 2020 igjen oppfylte solvenskapitalkravet uten bruk av overgangsregelen og det er dermed ikke et krav om ekstraordinær årlig rapportering til Finanstilsynet. Finanstilsynet er imidlertid av den oppfatning at så lenge DNB Liv ikke oppfyller sitt langsiktige kapitalmål bør tiltakene i planen videreføres.

Finanstilsynet registrerer fra styrets svar at tiltak som er definert i planen vil følges inntil mål for kapitalisering er nådd.

Finanstilsynet påpekte videre at foretaket i sin kapitalplan bør definere klare tiltak som skal vurderes gjennomført før foretaket kommer i en situasjon hvor solvenskapitalkravet uten bruk av overgangsregelen ikke er oppfylt og foretakets gjenopprettingsplan skal gjennomføres.

Det følger av styrets svar at relevante tiltak dels følger av kapitalforvaltningsstrategien [REDACTED] og at effekter av tiltak som det er naturlig å gjennomføre, også er en del av kvartalsvis rapportering av solvenskapitaldekningen til styret. Finanstilsynet registrerer at styret er enig i at definerte tiltak også bør fremkomme i kapitalplanen.

Finanstilsynet har mottatt DNB Livs gjenopprettingsplan for å stabilisere og gjenopprette foretakets finansielle stilling i en alvorlig stresset situasjon, datert 4. mars 2020. Finanstilsynet la til grunn at DNB Liv ville evaluere planen i lys av erfaringene fra 2020 og ba styret redegjøre for DNB Livs erfaringer med planen i lys av hendelsene i 2020.

Finanstilsynet registrerer at styret mener det er nødvendig å trekke et klarere skille mellom solvenskapitaldekning målt med og uten overgangsregler. Styret vurderer at flere av tiltakene som er definert er mindre egnet så lenge solvenskapitaldekningen uten overgangsregler gjenopprettes i god tid før utløpet av overgangsperioden. Styret fremfører at for å få til en slik prioritering må gjenopprettingsplanen kompletteres med mer informasjon om forventet utvikling i solvenskapitaldekningen både med og uten overgangsregler. Finanstilsynet registrerer at foretaket har gjennomført en slik prosess og at ny gjenopprettingsplan ble vedtatt av styret høsten 2021.

I gjenopprettingsplanen identifiseres renterisiko som den største risikoen for DNB Liv. Finanstilsynet kunne ikke se at planen eksplisitt dekker en situasjon hvor denne risikoen materialiserer seg gjennom et sterkt fallende rentenivå, jf. hendelsene i 2020. Finanstilsynet stilte spørsmål om foretaket i planen særskilt bør berøre tiltak knyttet til denne risikoen.

Finanstilsynet registrerer at styret vurderer at renterisiko kan omtales grundigere i gjenopprettingsplan slik at tiltak knyttet til både investeringer og forsikringstekniske avsetninger vurderes samlet.

I planen illustreres ulike beredskapsfaser og tilhørende overordnede tiltak ved ulike nivåer på solvenskapitaldekningen uten overgangsregler. Foretaket er i "rød sone" i henhold til risikoappetittrammeverket når solvenskapitaldekningen uten overgangsregler er lavere enn [REDACTED] prosent. Ekstraordinære tiltak skal vurderes, [REDACTED]. Når solvenskapitaldekningen faller under [REDACTED] prosent skal gjenopprettingsplanen gjennomføres. Finanstilsynet stilte spørsmål ved hensiktsmessigheten av å operere med to beredskapsnivåer når tiltakene som skal vurderes tilsynelatende er identiske. Finanstilsynet viste til at faktiske regulatoriske krav trer i kraft når solvenskapitaldekningen uten overgangsregler faller under 100 prosent.

Finanstilsynet registrerer at styret er enig med Finanstilsynet og at grenseverdier som indikerer at gjenopprettingstiltak skal vurderes, rødt lys i risikoappetittrammeverket og krav til ny ORSA skal samordnes og settes til [REDACTED] prosent uten overgangsregler. Finanstilsynet tar til etterretning at gjenopprettingsplanen på en tydeligere måte vil definere behovet for tiltak når solvenskapitaldekningen med overgangsregler er over 100 prosent.

Det følger av planen at DNB-konsernet har som prinsipp å holde kapital øverst i konsernet av fleksibilitetshensyn. Finanstilsynet påpekte på generelt grunnlag at Finanstilsynet forventer at hvert enkelt foretak er tilfredsstillende kapitalisert. Finanstilsynet registrerte at kapitalinnskudd ikke ble vurdert i foretakets handlingsplan mottatt i 2020. Finanstilsynet vurderte at gjenopprettingsplanens dekning av kapitalinnskudd som tiltak var uklar.

Det følger av styrets svar at tiltak og behov for egenkapital vurderes med utgangspunkt i at foretaket skal være tilfredsstillende kapitalisert på selvstendig grunnlag. I handlingsplanen etablert i 2020 vurderte styret at det ikke var behov for ny egenkapital siden øvrige tiltak var tilstrekkelig for å bringe solvenskapitaldekningen uten overgangsregler over 100 prosent. Finanstilsynet registrerer imidlertid at styret erkjenner at det er en nedre grense for solvenskapitaldekningen uten overgangsregler selv om solvenskapitaldekningen med overgangsregler er over 100 prosent. Styret fremholder som avgjørende i en slik vurdering hvor mange år som gjenstår av overgangsperioden og hvor mye egenkapital som genereres gjennom foretakets ordinære resultat de påfølgende årene. Finanstilsynet legger til grunn at styret sikrer at foretaket er tilfredsstillende kapitalisert til enhver tid.

2.1.2 Organisering og ansvarsforhold

Generelt om interessekonflikter

Retningslinjer og jevnlig vurderinger

Finanstilsynet forventer at det er utarbeidet retningslinjer for identifisering, vurdering og håndtering av interessekonflikter. Mulige interessekonflikter bør vurderes jevnlig. I tilsynsrapport etter stedlig tilsyn i 2018 stilte Finanstilsynet spørsmål ved om compliancefunksjonens organisering fullt ut sikrer tilstrekkelig uavhengighet overfor øvrige kontrollfunksjoner. Finanstilsynet la til grunn at styret jevnlig vurderer kontrollfunksjonenes uavhengighet. Finanstilsynet tok til etterretning at styret ville gjøre slike vurderinger som en del av foretakets ORSA-prosess. Finanstilsynet kunne ikke se at dette er direkte berørt i ORSA-rapporten for 2021. Finanstilsynet registrerte at det følger av compliancefunksjonens etterlevelsrapport for andre kvartal 2020 at funksjonen vurderte at det i DNB Liv er behov for å gjennomføre en risikoanalyse, utarbeide retningslinjer og en dokumentert oversikt over identifiserte interessekonflikter og tiltak samt en rutine for minimum årlig

oppdatering. Finanstilsynet ba styret redegjøre for foretakets retningslinjer for interessekonflikter og jevnlig vurderinger av mulige interessekonflikter.

Finanstilsynet registrerer fra styrets svar at foretaket i 2021 har utarbeidet en egen instruks for håndtering av interessekonflikter og at instruksen er vedtatt av styret. Det følger av instruksen at det minimum årlig skal gjennomføres en risikoanalyse med tiltak. Finanstilsynet tar til etterretning at resultatet av risikoanalysen vil rapporteres til styret som en del av årsrapporten for compliance-funksjonen og gjennom førstelinjens årlige vurdering av operasjonell risiko. Finanstilsynet legger til grunn at kontrollfunksjonenes uavhengighet inkluderes i vurderingen.

Styret

Interessekonflikter

I DNB-konsernets funksjonelle organisering er DNB Livs virksomhet en del av forretningsområdet "Wealth Management". Dette forretningsområdet har også det operative ansvaret for utførelsen av vesentlige oppgaver som DNB Liv har utkontraktert til DNB Bank ASA og DNB Asset Management AS. Finanstilsynet registrerte at leder for styret i DNB Liv også er leder for forretningsområdet Wealth Management og dermed operativt ansvarlig for utøvelsen av sentrale oppgaver som er utkontraktert fra DNB Liv. Finanstilsynet viste til styrets ansvar for tilsyn med virksomheten, herunder oppfølging av utkontraktert virksomhet, og stilte spørsmål om styresammensetningen kan innebære uheldige interessekonflikter.

Det følger av styrets svar at styret vurderer at mulige interessekonflikter mellom ulike konsernforetak er ivarettatt og håndteres på en god måte, dels gjennom styrets sammensetning og dels gjennom konsernets virksomhetsstyring. Konsernet vurderer at bred sammensetning av foretakets styre, samt risikoutvalget som kun består av eksterne styremedlemmer, bidrar til at mulige interessekonflikter avdekkes og håndteres på en god måte. Styret viser til konsernets og foretakets standarder for håndtering av interessekonflikter. Finanstilsynet tar til etterretning at den årlige risikovurderingen, nevnt i punktet over, vil omfatte rollen til konserndirektør for Wealth Management.

Finanstilsynet registrerte at en medarbeider i andrelinjen i DNB Liv var medlem av styret i datterforetaket DNB Næringsseiendom AS. Finanstilsynet vurderer dette som prinsipielt uheldig.

Det følger av styrets svar at DNB Næringsseiendom AS ikke fatter beslutninger knyttet til investeringer i eiendom eid av DNB Liv og at styrevervet derfor ikke vurderes å være i strid med uavhengighetskravet til andrelinjefunksjonen. Finanstilsynet registrerer imidlertid at styret ser det prinsipielle i dette og at styrevervet er avvirket.

Styrets instruks

Finanstilsynet har mottatt instruks for styret i DNB Liv. Instruksen syntes å være en standardinstruks for datterforetak i DNB-konsernet. Finanstilsynet stilte spørsmål ved om instruksens i tilstrekkelig grad er tilpasset DNB Liv, jf. blant annet at risikoutvalget ikke er berørt.

Det følger av styrets svar at styreinstruksene bygger på konsernets mal for styreinstruks for datterselskaper, men at det i forkant av fastsettelsen ble gjort en vurdering for å tilpasse særskilte forhold knyttet til livsforsikring. Finanstilsynet registrerer at styret er enig i at risikoutvalget bør forankres og omtales i styreinstruksene. Finanstilsynet tar til etterretning at dette vil bli inntatt i

instruksen, herunder vilkåret som ble satt til risikoutvalget i DNB Liv i Finansdepartementets vedtak om fusjon av DNB ASA og DNB Bank ASA.

Kontrollfunksjoner i andrelinjen

Risikostyringsfunksjonen

Leder av risikostyringsfunksjonen (CRO) er også en del av foretakets ledergruppe. Finanstilsynet ser at slik deltagelse i løpende beslutningsprosesser kan sikre at funksjonen tidlig involveres og derfor bedre kan utøve sin rolle. På den annen side kan det stilles spørsmål om det reduserer funksjonens uavhengighet ved å knytte den for sterkt til beslutninger som senere skal kontrolleres av funksjonen. Finanstilsynet ba om styrets vurdering av avveining av disse hensynene.

Det følger av styrets svar at styret ser det som en fordel at CRO er en del av foretakets ledergruppe for direkte kunnskap om de vurderinger som foretakets ledelse foretar. Styret fremhever at CRO ikke er en del av beslutningsprosesser som skjer i regi av foretakets førstelinje. Finanstilsynet registrerer at den valgte organiseringen er i samsvar med prinsipper som DNB-konsernet følger og at styret oppfatter dette som beste praksis for større finanskonsern.

Aktuarfunksjonen mv.

Aktuarfunksjonen i DNB Liv er integrert i risikostyringsfunksjonen ("Risikostyringsenheten"). Finanstilsynet har akseptert at aktuarfunksjonen integreres i risikostyringsfunksjonen så lenge det ikke er interessekonflikter. Leder av aktuarfunksjonen skal uansett organisering ha en rett og en plikt til å rapportere direkte til styret og ledelsen. Finanstilsynet har mottatt instruks for aktuarfunksjonen og stillingsinstruks for leder av enheten "Aktuar og analyse" i Risikostyringsenheten. Finanstilsynet vurderte at instruksene er mindre klare om relasjonen til styret og ledelsen enn styringsdokumentene og stillingsinstruksen for compliancefunksjonen. Mulige interessekonflikter og håndtering av disse berøres ikke.

Det følger av styrets svar at styret vurderer at det fremkommer tydelig i instruks for aktuarfunksjonen at dette er en selvstendig funksjon med krav til uavhengighet. Finanstilsynet registrerer imidlertid at stillingsinstruks og instruks for funksjonen vil endres slik at mulige interessekonflikter berøres særskilt.

Skillet mellom første- og andrelinje i beregning og validering av tekniske avsetninger ble tatt opp i tilsynsrapporten etter stedlig tilsyn i 2016. Finanstilsynet tok da til etterretning at ved årsslutt 2017 ville førstelinjen fremlegge forutsetninger og andrelinjen utføre den uavhengige valideringen. Finanstilsynet skrev i foreløpig rapport at Finanstilsynet forstår det slik at aktuarfunksjonen fortsatt har en operativ rolle ved at førstelinjen samler data og utarbeider forslag til forutsetninger, mens gjennomføring av beregningene utføres av andrelinjen. Aktuarfunksjonen i andrelinjen inntar også en operativ rolle på prosjektbasis. Finanstilsynet registrerte at foretaket opplever at solvensberegningene er teknisk krevende og at dette betyr at et begrenset antall medarbeidere kan utføre oppgavene. For å gjennomføre kontroller i andrelinjen deles ressursene i to, hvor en del har en operativ rolle i solvensberegningene og en annen del gjennomfører kontroller. Etter Finanstilsynets vurdering stiller denne type organisering høye krav til arbeidsrutiner, bevisstgjøring rundt mulige interessekonflikter og sikring av uavhengighet i valideringen av tekniske avsetninger. Finanstilsynet påpekte at dette særlig kan settes på prøve i situasjoner der endrede markedsforhold eller endret solvenssituasjon medfører krav om større omfang av beregninger og analyser.

Det følger av styrets svar at styret vurderer at det gjennom standarder og instruksjoner er etablert gode rutiner som sikrer arbeidsdeling mellom foretakets første- og andrelinje. Styret fremfører at risikostyringsenhetens oppgave er å foreta solvensberegninger basert på forutsetninger utarbeidet av førstelinjen og fastsatt av foretakets ledelse og styret. Styret vurderer at arbeidsdelingen viste seg å være robust når beregninger og analyser av soliditet ble gjennomført som følge av svekket solvenskapitaldekning i 2020. Finanstilsynet registrerer imidlertid at foretaket i 2021 foretok en endring i avdelingsstrukturen i risikostyringsenheten og at styret vurderer at endringen sikrer at validering av forsikringstekniske avsetninger gjøres av andre ressurser i enheten enn de som foretar solvensberegningen.

Finanstilsynet registrerte i foreløpig rapport at foretaket har gjennomført en omorganisering av førstelinjen (produktenhetene) hvor blant annet tidligere leder av aktuarfunksjonen er ansatt som leder av en av enhetene. Finanstilsynet forstod det slik at endringene er gjennomført blant annet for å styrke førstelinjens ressurser og kompetanse. Finanstilsynet ba om styrets vurdering av ressurs-situasjonen i første- og andrelinjen, herunder nøkkelpersonsrisiko, og hvordan den nye organiseringen eventuelt bidrar til å begrense mulige interessekonflikter.

Det følger av styrets svar at omorganiseringen har som formål å styrke foretakets kompetanse og vurderinger knyttet til forsikringstekniske forhold. Finanstilsynet registrerer at styret vurderer at endringene har styrket førstelinjen og at nøkkelpersonsrisikoen er på et forsvarlig nivå. Det følger av styrets redegjørelse at endringene har medført at tre medarbeidere i risikostyringsenheten er overført til førstelinjen. Finanstilsynet registrerer samtidig at risikostyringsenheten er tilført ressurser ved ekstern rekruttering i 2021 og at styret vurderer at enheten fra og med 2022 vil ha de ressurser som vurderes å være nødvendig på permanent basis. Styret vurderer at den eksterne rekrutteringen vil bidra til at samlet forsikringsteknisk kompetanse styrkes og at nøkkelpersonsrisikoen reduseres til et akseptabelt nivå. Finanstilsynet registrerer at styret vurderer at endringene ytterligere styrker arbeidsdelingen mellom førstelinjen og risikostyringsenheten og at risikoen for interessekonflikter er redusert.

2.1.3 Måling av risiko

Egenvurdering av risiko og solvens (ORSA) mv.

EIOPAs tilsynsuttalelse om ORSA i lys av covid-19-pandemien

Finanstilsynet viste i sin foreløpige rapport til EIOPAs utkast til tilsynsuttalelse ("Supervisory Statement") om ORSA i lys av covid-19-pandemien. Endelig tilsynsuttalelse ble publisert 19. juli 2021. Finanstilsynet tok i sin foreløpige rapport til etterretning at DNB Liv i tråd med foretakets ORSA-retningslinjer, gjennomførte en ekstraordinær egenvurdering i april/mai 2020.

EIOPA fremhever det ekstraordinære i situasjonen og at det fortsatt er stor usikkerhet. Foretakene bør vurdere usikkerheten knyttet til covid-19-pandemien for alle sider av sin virksomhet og mulig fremtidig påvirkning på både kort og lang sikt.

Finanstilsynet registrerer at styret er enig i at risikoer på kort og lang sikt som følge av covid-19-pandemien, må inngå i foretakets risikovurderinger.

Egenvurdering av renterisiko

Finanstilsynet registrerte at DNB Liv ikke har utviklet metoder for å gjøre en full egenvurdering av renterisiko selv om fall i rentenivået vurderes som foretakets største risiko og at kapitalkravet for

renterisiko vurderes å undervurdere faktisk risiko. Foretaket beregner imidlertid virkningen av EIOPAs endringsforslag og vurderer kvalitativt at faktisk risiko er lavere enn det som følger av EIOPAs forslag. Finanstilsynet er av den oppfatning at DNB Liv bør gjøre en kvantitativ egenvurdering av foretakets renterisiko.

Det følger av styrets svar at foretaket i risikostrategi og ORSA for 2021 har beregnet effekten av renterisikoen etter den metodikk som EIOPA har foreslått overfor EU-kommisjonen. Finanstilsynet registrerer at styret legger til grunn at egenvurdering av renterisiko skal utvikles og bygge på prinsipper som blir fastsatt gjennom Solvens II-revisjonen. Finanstilsynet vil bemerke at foretakets egenvurdering bør være basert på foretakets egne vurderinger av renterisikoen.

Stress-scenarioer

Finanstilsynet registrerte at det følger av DNB Livs ORSA-retningslinjer at foretaket skal analysere solvensposisjon basert på relevante stress-scenarioer for renteutvikling og verdifall på realaktiva. I ORSA for 2021 beregnes effekten av et scenario med et lavere og vedvarende lavt rentenivå ("lavscenario") og et scenario hvor det legges til grunn et lavere rentefall, men høyere stress av realaktiva ("stresset scenario"). Finanstilsynet registrerte at det ikke gjennomføres "omvendte" stresstester. "Stresset scenario" medfører at foretaket bryter solvenskapitalkravet uten overgangsregler, men det gjøres ikke beregninger som viser hva som eventuelt må inntreffe for at foretaket skal bryte solvenskapitalkravet med overgangsregler. Finanstilsynet viste videre til ovennevnte forventninger fra EIOPA til vurdering av risikoer knyttet til covid-19-pandemien. Finanstilsynet fremhevet videre risikoer knyttet til innføringen av egen pensjonskonto. Finanstilsynet ba styret redegjøre for foretakets prosesser for å fastsette aktuelle stress-scenarioer.

Finanstilsynet registrerer at styret vurderer at det foreligger tilstrekkelige stresstester, men for å styrke prosessene rundt stress-scenarier og sensitivitetsanalyser ytterligere vil det gjennom en egen styresak bli tatt stilling til hvilke scenarioer som skal benyttes i risikostyringsstrategi og kommende ORSA. Finanstilsynet tar til etterretning at styret gjennom denne prosessen eksplisitt vil ta stilling til hvilke stress-scenarioer som skal benyttes, herunder bruk av omvendte stresstester.

Handlingsplan / ekstraordinær ORSA

I mottatt handlingsplan mv. stresses utviklingen i rentenivået, men øvrige forutsetninger i foretakets fremskrivninger stresses ikke. Etter Finanstilsynets vurdering bør foretaket gjøre følsomhetsanalyser for alle vesentlige forutsetninger i fremskrivningen, herunder risikopremiene i beregningen av forventet avkastning.

Finanstilsynet registrerer at styret er enig i at fremskrivninger av solvenskapitaldekningen i styrende dokumenter bør suppleres med stresstester og sensitivitetsanalyser. Finanstilsynet tar til etterretning at det ved utarbeidelse av ny risikostyringsstrategi og ORSA vil bli tatt inn informasjon som gjør bildet mer komplett i forhold til hendelser som kan inntreffe.

Klimarisiko

Finanstilsynet forventer at klimarisiko dekkes i forsikringsforetakenes system for risikostyring. Finanstilsynet la i sin foreløpige rapport til grunn at DNB Liv har et større fokus på å kvantifisere foretakets klimarisiko fremover. Finanstilsynet forventer at foretakene omtaler klimarisiko i ORSA, herunder at det utarbeides kvalitative og kvantitative scenarioer. Finanstilsynet ba om styrets

kommentarer, herunder styrets vurdering av foretakets klimarisiko og planer for utvikling av kvantitative analyser.

Det følger av styrets svar at styret vurderer at klimarisiko i liten grad vil påvirke foretakets framtidige erstatninger og utbetalinger til kunder og at klimarisiko derfor ikke er særskilt omtalt i ORSA. Finanstilsynet registrerer imidlertid at klimarisiko vil bli dekket i kommende ORSA, herunder hvordan klimarisiko styres i foretakets eiendomsportefølje. Styret legger til grunn at klimarisiko i denne sammenheng ikke omfatter ESG knyttet til investeringer som er en viktig del av kapitalforvaltningsstrategien. Finanstilsynet vil imidlertid bemerke at foretaket i sitt system for risikostyring bør vurdere klimarisiko helhetlig. Finanstilsynet viser for øvrig til EIOPAs "*Opinion on the supervision of the use of climate change risk scenarios in ORSA*" som gir uttrykk for tilsynsmyndighetenes forventninger til vurdering av klimarisiko på kort og lang sikt.¹

2.1.4 Overvåking og rapportering

Kontinuitet og beredskap

Finanstilsynet har mottatt blant annet konsernpolicy for sikkerhet, konserninstruks for krisehåndtering og kontinuitet, og DNB Livs kontinuitetsplan, sist revidert 20. mars 2020. Covid-19-pandemien viser ny sårbarhet. Finanstilsynet la til grunn at DNB Liv har evaluert sine kontinuitets- og beredskapsplaner i lys av erfaringene fra 2020 og ba styret redegjøre for eventuelle vesentlige endringer.

Det følger av styrets svar at foretaket løpende har vurdert konsekvenser av covid-19 opp imot foretakets planverk for krisehåndtering og kontinuitet. Styret fremhever at foretakets kontinuitetsplan som er mest relevant i forhold til operasjonelle hendelser, sist ble oppdatert i mars 2020 som en direkte konsekvens av covid-19. Finanstilsynet tar til etterretning at foretaket i lys av covid-19 har vurdert planverket på nytt i 2021 og at ytterligere endringer ikke er funnet nødvendig.

2.2 Kapitalforvaltningsområdet

2.2.1 Strategi og overordnede retningslinjer mv.

Kapitalforvaltningsstrategi mv.

Dokumentasjon og prosess

Finanstilsynet har mottatt "Standard for kapitalforvaltning i DNB Livsforsikring AS". Det følger av dokumentet at "standarden" skal godkjennes av styret, men under tilsynet ble det uttalt at den var godkjent av daglig leder. Standarden syntes videre å være ukjent for kontrollfunksjonen på området. I etterkant av tilsynet er det opplyst at dokumentet er behandlet av styret i en årlig samlesak om styrende dokumenter i DNB Liv. Finanstilsynet oppfattet at standarden legger føringer for foretakets kapitalforvaltning og stilte spørsmål om standarden årlig bør behandles av styret samtidig med foretakets kapitalforvaltningsstrategi. Finanstilsynet stilte videre spørsmål om standarden bør utvikles og ytterligere konkretiseres for å gi klare føringer for kapitalforvaltningsstrategien.

Finanstilsynet registrerer at foretaket i forbindelse med arbeidet med strategien for 2022 vil revidere standarden og behandle det i styret samtidig med kapitalforvaltningsstrategien. Finanstilsynet tar til etterretning at standarden fremover vil bli vurdert integrert med kapitalforvaltningsstrategien og tilpasset denne i detaljeringsgrad.

¹ Se EIOPAs "[Opinion on the supervision of the use of climate change risk scenarios in ORSA](#)".

Retningslinjer og rammer for kapitalforvaltningen følger av foretakets kapitalforvaltningsstrategi, herunder vedlegg til strategien. Strategidokumentet revideres og vedtas av styret årlig. Finanstilsynet oppfattet det slik at strategidokumentet, med vedlegg, ikke oppdateres ved eventuelle rammeendringer som vedtas i perioden mellom de årlige revisjonene. Etter Finanstilsynets vurdering bør de styrende dokumentene til enhver tid reflektere de faktiske retningslinjene/ rammene satt av styret.

Finanstilsynet registrerer at foretaket fremover vil sørge for at strategidokumentene med vedlegg til enhver tid er oppdatert for å reflektere de faktiske rammer og retningslinjer som er satt av styret.

Kollektiv- og selskapsporteføljen

Styret bør i strategien sikre at foretakets investeringer oppfyller forsvarlighetsprinsippet og at kundeporteføljer forvaltes i tråd med kundenes interesser. Finanstilsynet stilte i foreløpig rapport spørsmål ved om det i strategidokumentet i tilstrekkelig grad er klargjort hvordan kundenes interesser skal ivaretas.

Styret fremhever at foretaket har særlig fokus på å overholde kravet til god forretningsskikk og sikre at interessekonflikter mellom kunder og mellom kunde og foretaket håndteres profesjonelt. Styret fremholder videre at foretaket har fokus på økonomisk trygghet for kundene gjennom lønnsomme og ansvarlige investeringer og at foretaket søker å balansere kundeverdi og lønnsomhet for DNB Liv gjennom en produkttilpasset kapitalforvaltning. Finanstilsynet tar til etterretning at styret ved oppdatering av strategidokumentet ytterligere vil tydeliggjøre hvordan kundenes interesser skal ivaretas.

Det er etablert til dels omfattende retningslinjer/rammer for å styre innretningen på kapitalforvaltningen, særlig i vedlegg til kapitalforvaltningsstrategien, men forvaltningen innenfor enkelte aktivaklasser er i mindre grad styrt i kapitalforvaltningsstrategien. Dette gjelder særlig eiendom og til dels alternative investeringer. Finanstilsynet vurderte at styrets strategi for disse aktivaklassene klart bør dokumenteres i kapitalforvaltningsstrategien.

Det følger av styrets svar at det årlig utarbeides en egen eiendomsstrategi i tilknytning til kapitalforvaltningsstrategien. Finanstilsynet tar til etterretning at hovedpunktene fremover vil inntas i kapitalforvaltningsstrategien og at eiendomsstrategien vil vedlegges i sin helhet og behandles av styret. Finanstilsynet registrerer at styret tar til etterretning at strategien for alternative investeringer kan dokumenteres ytterligere og vil innarbeide mer informasjon knyttet til alternative investeringer ved neste oppdatering av strategidokumentet.

Finanstilsynet påpekte i foreløpig rapport at det i kapitalforvaltningsstrategien ikke var fastsatt referanseindekser. Finanstilsynet forventer at styret fastsetter referanseindekser som avgrenser risikouniverset og som gir et klart grunnlag for å følge opp aktiv risiko.

Finanstilsynet registrerer fra styrets svar at foretakets referanseindekser i kommende år vil bli tatt inn som en del av underlaget som dokumenterer foretakets kapitalforvaltningsstrategi og operasjonalisering av denne. Finanstilsynet legger til grunn at styret fastsetter referanseindeksene.

Finanstilsynet registrerte at det er etablert en ramme for aktiv risiko basert på referanseindekser fastsatt i underliggende mandater og verdipapirfond. Det oppgis at rammen ikke inkluderer aktiv risiko som tas av finansavdelingen i DNB Liv. Finanstilsynet ba styret redegjøre for hvordan den taktiske allokeringen i DNB Liv følges opp og evalueres.

Det følger av styrets svar at foretaket gjør en egen måling av den aktive risikoen som tas i foretakets finansavdeling og at aktiv risiko er en del av målkortet til avdelingen. Finanstilsynet tar til etterretning at foretaket vil legge til rette for at styret kan følge opp bidrag fra den taktiske allokeringen på en systematisk måte.

Finanstilsynet registrerer at konsernet gir "administrative fullmakter" for markedsrisiko for selskapsporteføljen og kollektivporteføljen i DNB Liv. Disse er delegert fra konserndirektør for forretningsområdet Wealth Management til administrerende direktør i DNB Liv. Finanstilsynet ba styret redegjøre for hvordan disse rammene er forankret i styret i DNB Liv.

Finanstilsynet registrerer fra styrets svar at alle rammer for markedsrisiko for selskap- og kollektivporteføljen fastsettes av styret i DNB Liv og at eventuelle administrative rammer er innenfor rammene gitt av styret. Finanstilsynet tar til etterretning at dette skal presiseres slik at det fremkommer tydelig at rammer gis av styret i DNB Liv og at de delegeres med styrets fastsatte rammer som grunnlag.

Investeringsvalgporteføljen

Styret bør sikre at investeringsprofiler og investeringsuniverset for investeringsvalgprodukter velges i kundenes beste interesse. Finanstilsynet registrerte at endringer i investeringsprofilene skal vedtas av styret i DNB Liv. Finanstilsynet ba styret redegjøre for hvordan investeringsuniverset (tilgjengelig fondsmeny) er forankret i styret i DNB Liv.

Det følger av styrets svar at sammensetningen av fondsmenyen er beskrevet i kapitalforvaltningsstrategien som godkjennes av styret. Styret fremfører at investeringsuniverset og fond som er tilgjengelig i fondsmenyen er valgt av foretakets administrasjon basert på kriterier som skal sikre at midlene er tilpasset pensjonssparing. Finanstilsynet legger til grunn at styret fastsetter klare kriterier for administrasjonens sammensetning av investeringsuniverset.

Styret bør fastsette klare rammer og retningslinjer for investeringsprofilene. Finanstilsynet registrerer at det er etablert allokeringsrammer og regler for rebalansering og nedvektning. Det er ikke definert referanseindekser eller rammer for aktiv risiko. Det fremgår at underliggende forvaltningsmandater skal følge prinsipper og interne retningslinjer for kollektivporteføljen. Det var uklart for Finanstilsynet hva dette innebærer.

Finanstilsynet registrerer fra styrets svar at styret mener at rammer og retningslinjer for investeringsprofilene er klare. Finanstilsynet vurderer at styret bør fastsette referanseindekser og rammer for aktiv risiko i investeringsprofilene.

Det bør være etablert klare retningslinjer/kriterier for valg av underliggende verdipapirfond mv. Finanstilsynet forventer at slike retningslinjer/kriterier legges til grunn uavhengig av om det er konsernintern- eller ekstern forvaltning. Finanstilsynet registrerte at det følger av kapitalforvaltningsstrategien at verdipapirfondene skal være UCITS-fond, men kunne ikke se at styret har

gitt ytterligere retningslinjer/kriterier utover krav til bærekraft og derivatbruk. Finanstilsynet registrerte imidlertid at det følger av mottatt dokumentasjon at administrasjonen har prosedyrer for valg av forvaltere og etablering av investeringsmandater.

Det følger av styrets svar at foretaket bruker en sjekkliste for å sikre at interne- og eksterne fond som inkluderes i fondsmenyer, er egnet for pensjonssparing. Overholdelse av krav som fremkommer av sjekklisten vurderes av risikostyringsfunksjonen ved opptak av nye fond og besluttes av finansdirektør. Finanstilsynet tar til etterretning at foretaket for 2022 vil forankre prosessen for seleksjon av fond til fondsmenyer og tilhørende sjekkliste i styret.

Foretakets kriterier for valg av underliggende verdipapirfond mv. bør legges til grunn for løpende oppfølging/evaluering av fondene. Finanstilsynet registrerte at det var betydelig mindreakkastning i investeringsprofilene i 2020.

Finanstilsynet ba styret redegjøre for DNB Livs løpende evaluering av underliggende verdipapirfond/mandater for å sikre at forvaltningen gjennomføres i kundenes beste interesse.

Det følger av styrets svar at foretaket løpende evaluerer underliggende verdipapirfond/mandater, og vurderer mandatene i innskuddspensjonsprofilene basert på deres langsiktige bidrag til meravkastning. Styret fremhever at DNB Livs oppfølging av underliggende fond og mandater inkluderer regelmessige møter med forvalterne. Finanstilsynet registrerer at DNB Liv følger opp mandatene gjennom et målekort som er basert på de samme faktorene som vurderes ved etablering av nye mandater. Kvantitativ score oppdateres månedlig, mens kvalitativ score oppdateres periodevis og ved større endringer hos forvalter. Finanstilsynet registrerer at ved rødt trafikklys skal reduksjon/terminering vurderes, gult lys utløser en evaluering av fondet, mens fond på grønt lys følges opp i tråd med løpende rutiner. Finanstilsynet tar til etterretning at styret vurderer at oppfølgingen av underliggende mandater er tilfredsstillende.

Nærmere om enkelte forhold relatert til kundevern

Retningslinjer for overføring av eiendeler mellom underporteføljer i kollektivporteføljen

DNB Livs kollektivportefølje er delt opp i underporteføljer. Det følger av styresak om kapitalforvaltningsstrategien for 2021 at fripoliseporteføljene og porteføljen for ytelsespensjon har hatt en felles hold-til-forfall portefølje, men at én av fripoliseporteføljene nå vil skilles ut. Finanstilsynet tok til etterretning at obligasjonene blir omfordelt til markedsverdi. Finanstilsynet ba styret redegjøre for foretakets retningslinjer for overføringer av eiendeler mellom underporteføljer i kollektivporteføljen, herunder de vurderinger som er gjort med hensyn til etterlevelse av kravet til god forretningsskikk og plikten til å sørge for at det ikke skjer urimelig forskjellsbehandling av kunder.

Finanstilsynet registrerer at styret vurderer at foretaket har klare retningslinjer for overføring av eiendeler mellom porteføljer. Styret vurderer at prinsippet om flytting av eiendeler til markedsverdi sikrer at det ikke skjer urimelig forskjellsbehandling av kunder. Finanstilsynet tar til etterretning at overføring av eiendeler mellom underporteføljer i kollektivporteføljen skal skje til markedsverdi og at det ved reallokering av investeringer som i regnskapet føres til amortisert kost, vil bli fullt ut kompensert for mer-/mindreverdier.

Overordnede sikringsforretninger i kollektivporteføljen

Det følger av styresak om kapitalforvaltningsstrategien for 2021 at DNB Liv i 2021 vil etablere en portefølje med renteswapper for å øke renterisikoen på aktivasiden. Finanstilsynet forstod det slik at sikringsforretningene vil være en del av foretakets kollektivportefølje og ikke selskapsporteføljen. Finanstilsynet ba styret redegjøre nærmere for hvorfor det er i kundenes interesse at slike sikringsforretninger er en del av kollektivporteføljen.

Det følger av styrets svar at renteswappene er en del av ALM-strategien og bidrar til å redusere durasjonsgapet mellom eiendeler og forpliktelser og reduserer kapitalkravet for renterisiko. Styret fremhever at lavere kapitalkrav kan muliggjøre økt risikotakning gjennom aksjer, eiendom og kreditt og at dette vil være i kundenes interesse. Styret vurderer videre at økt durasjon i kollektivporteføljen gjennom renteswapper kan likestilles med økt rentedurasjon på renteinvesteringer som inngår i kollektivporteføljen, slik at effekter av renteswappene skal henføres til kollektivporteføljen. Finanstilsynet legger til grunn at styret til enhver tid sikrer at foretakets retningslinjer og praksis er i tråd med kundenes interesser.

Kostnader knyttet til kapitalforvaltningen

Finanstilsynet viste til endelig tilsynsrapport datert 7. mai 2019 etter stedlig tilsyn i DNB Liv i november 2018. Finanstilsynet la der til grunn at DNB Liv endret praksis for behandling av forvaltningshonorarer i eksterne fond for kollektiv ytelsespensjon og fripoliser. I brev fra DNB Liv av 4. oktober 2019 fremgår det at styret vil avvente avklaringer på initierte prosesser gjennom Finans Norge med påfølgende myndighetsdialog, før styret gjør en endelig avklaring på foretakets praksis. Finanstilsynet viste i foreløpig rapport til sitt likelydende brev av 7. april 2021 (*Pensjonsinnretningers behandling av forvaltningsvederlag ved plassering av kundemidler til forvaltning i fond*). Finanstilsynet ba styret bekrefte at DNB Liv vil føre forvaltningshonorarer i verdipapirfond og alternative investeringsfond mv. som en kostnad til fradrag i kostnadsresultatet (bruttoføring) og ikke til fradrag i avkastningsresultatet.

Finanstilsynet registrerer fra styrets svar at foretaket som hovedregel klassifiserer kostnader knyttet til verdipapirfond som en del av kostnadsresultatet. Styret fremhever at det kun er særskilte kostnader relatert til alternative investeringer som foretaket har vurdert ikke å være kapitalforvaltningskostnader og som nettoføres i avkastningsresultatet. Finanstilsynet vil komme tilbake til dette i egen sak.

Styring av likviditetsrisiko mv.

Likviditetsrisiko knyttet til derivater mv.

Markedsuroen i 2020 medførte betydelige endringer i markedskurser. Den historiske svekkelsen i den norske kronen medførte betydelig økning i krav om sikkerhet for inngåtte valutaderivater. Finanstilsynet ba styret redegjøre nærmere for effekten av økte sikkerhets-/ marginkrav direkte for DNB Liv og for underliggende verdipapirfond, og om markedshendelsene i 2020 kunne håndteres innenfor foretakets etablerte system for likviditetsstyring. Finanstilsynet la til grunn at foretaket har evaluert sin likviditetsstrategi, herunder beredskapsplanen for likviditet, i lys av erfaringene fra 2020 og ba styret redegjøre for eventuelle endringer i foretakets likviditetsstyring.

Det følger av styrets svar at DNB Liv har tilleggsavtale om sikkerhet (CSA) med alle motparter som foretaket handler derivater med. Styret fremhever at det med alle store motparter er avtalt at DNB Liv skal stille obligasjoner eller fondsandeler som sikkerhet for endringer i markedskurser.

Svekkelsen av kronen i 2020 ga DNB Liv store urealiserte tap knyttet til valutaderivatene, men styret opplyser at dette ikke medførte behov for kontanter i det korte bildet da DNB Liv hadde god nok sikkerhet i form av obligasjoner og fondsandeler. Styret fremhever at løpetiden for valuta-kontraktene i DNB Liv spres godt utover i kvartalene for å unngå at det blir behov for mye likviditet på enkelte tidspunkt i kvartalet. Finanstilsynet tar til etterretning at styret vurderer at likviditetsrisikoen knyttet til derivater i DNB Liv er på et tilfredsstillende nivå.

Likviditetsrisiko i foretakets investeringsvalgprofiler

Det følger av styresak om kapitalforvaltningsstrategien for 2021 at det vil utarbeides en plan for å inkludere aktivaklassen eiendom i de aktive pensjonsprofilene. Finanstilsynet ba styret redegjøre for hvordan foretaket vil sikre forsvarlig daglig verdivurdering av illikvide eiendeler og styre foretakets likviditetsrisiko.

Det følger av styrets svar at eiendomsporteføljen som vil bli brukt i investeringsprofilene, vil ha full verdivurdering hvert kvartal, og at den daglige verdivurderingen gjennom kvartalet vil følge netto leieinntekter. Finanstilsynet registrerer at alle aktivaklasser i foretakets investeringsprofiler i dag har faste vekter som det jevnlig rebalanseres mot, men at eiendomseksponeringen vil ha et bånd som gir rom for at investeringsprofilene kan svinge noe som følge av at kunder flytter til eller fra DNB Liv. Eiendomsandelen i de ulike investeringsprofilene vil jevnlig bli rebalansert på tvers slik at alle investeringsprofiler med eiendom vil ha tilnærmet samme andel. Finanstilsynet legger til grunn at styret sikrer forsvarlig daglig verdivurdering. Finanstilsynet merker seg at styret vurderer at likviditetsrisikoen i investeringsprofilene er lav.

Avtaler om sikkerhet knyttet OTC-derivatkontrakter - systemrisiko

ESRB har anbefalt at finansielle og ikke-finansielle motparter som inngår OTC-derivatkontrakter som ikke er gjenstand for clearing gjennom en sentral motpart bør påse at risikostyringsmodellen ikke resulterer i plutselige og signifikante endringer i bilaterale marginkrav, eller krav til kvaliteten av sikkerheten når det finner sted nedgradering i kredittrating. Finanstilsynet ba DNB Liv om å vurdere sin etablerte risikostyringsmodell opp mot ESRBs anbefaling.

Det følger av styrets svar at foretakets avtaler ikke inneholder bestemmelser knyttet til sikkerhetsstillelse som hensyntar rating. Finanstilsynet tar til etterretning at styret vurderer sannsynligheten for plutselige og signifikante endringer i bilaterale marginkrav som lav og at styret vurderer at DNB Livs håndtering av OTC-derivatkontrakter er tilfredsstillende.

2.2.2 Overvåking og rapportering

Overvåking av etterlevelse av retningslinjer og rammer

Etter Finanstilsynets vurdering bør styret jevnlig motta uavhengige kontrollrapporter som viser etterlevelse av alle rammer/retningslinjer fastsatt av styret. Finanstilsynet har mottatt kontrollrapporten som risikostyringsfunksjonen kvartalsvis rapporterer til styret sammen med funksjonens risikorapport. Finanstilsynet kunne ikke se at kontrollrapporten dekker retningslinjer og rammer for investeringsvalgporteføljen utover å bekrefte at rammene etterleves. Finanstilsynet ba styret kommentere om kontrollrapporten bør dekke retningslinjer og rammer for investeringsvalgporteføljen.

Finanstilsynet tar til etterretning at kontrollrapporten for overholdelse av rammer og retningslinjer vil utvides til å dekke retningslinjer og rammer for investeringsvalgporteføljen.

2.3 Forsikringsområdet

Strategidokumenter mv.

Finanstilsynet forventer at det foreligger en forsikringsstrategi som fungerer som et styringsverktøy for styret. Strategien bør klart etablere styrets risikotoleranse og inneholde et rammeverk for forsikringsrisiko med angivelse av risikorammer for de ulike forsikringsrisikoene. Forsikringsstrategien bør identifisere aktuelle forsikringsrisikoer, fastsette hvordan disse skal styres og måles samt hvordan utvikling av de ulike risikoene skal rapporteres til styret. Det bør gis klare føringer og retningslinjer for de tiltak som skal gjennomføres når rammene overskrides eller strategidokumentets øvrige retningslinjer fravikes.

Systemet for styring og kontroll bør legge til rette for løpende verifisering av alle deler av det forsikringstekniske beregningsgrunnlaget og påse at dette står i rimelig forhold til den risikoen forsikringsforetaket har overtatt. I tillegg til dødsrisiko, opplevelsesrisiko og uførisisiko, gjelder dette også renterisiko, avgangsrisiko, kostnadsrisiko, mv. Finanstilsynet stilte spørsmål ved om foretakets system for styring og kontroll av forsikringsrisiko i tilstrekkelig grad dekker alle deler av det forsikringstekniske beregningsgrunnlaget. Dette gjelder blant annet hvordan kostnadsrisiko, på kort og lengre sikt, kontrolleres og styres.

Finanstilsynet registrerer fra styrets svar at styret mener at det er mer relevant å følge kostnadsrisiko gjennom sensitivitetsanalyser. Finanstilsynet påpeker at rammene for slike sensitivitetsanalyser bør inkluderes i foretakets styrende dokumenter.

Finanstilsynet merker seg at styret vurderer at avgangsrisikoen for foretaket er lav.

Det følger av styrets svar at styret følger foretakets eksponering mot renterisiko tett gjennom oppfølging av markedsrisiko, finansstrategi og soliditet målt gjennom Solvens II. Finanstilsynet registrerer at styret mener at rapporteringen og beskrivelse av renterisiko knyttes til det finansielle og markedsrisiko, og at styret derfor ikke ser behovet for å inkludere dette i vurderingen av forsikringsteknisk beregningsgrunnlag. Finanstilsynet vil bemerke at renterisiko også bør styres gjennom tilpasninger av beregningsgrunnlaget på forsikringsområdet. Finanstilsynet fastholder at renterisiko bør inkluderes i forsikringsstrategien.

Foretaket er eksponert mot forsikringsrisiko både dersom premier ikke reflekterer den risiko foretaket overtar og dersom avsetninger ikke er tilstrekkelige til å møte fremtidige pensjons-utbetalinger, erstatninger og kostnader. Forsikringsstrategien med tilhørende rapportering bygger i hovedsak på rammer for skadeprosent splittet på ulike produktområder. I strategidokumentet er skadeprosent angitt som forholdet mellom erstatninger, inkludert avsetninger, og risikopremier. Skadeprosentene ser ut til å rapporteres for inneværende regnskapsår, mens utvikling av skadeprosent over tid rapporteres i mindre grad. For å vurdere avsetningers tilstrekkelighet kan observasjoner av risikoresultatets utvikling over tid være spesielt viktig. Finanstilsynet stilte spørsmål ved om forsikringsstrategien gir et godt nok rammeverk for oppfølging av forsikringsrisikoen utvikling over tid. Dette gjelder blant annet oppfølgingen av opplevelsesrisiko for å sikre tilstrekkelige avsetninger. For opplevelsesrisiko har risikoresultatene, for produkter som bruker dødelighetstariffen K2013, i gjennomsnitt vært negative de siste årene. Rammeverket bør legge til rette for at dette gis stor oppmerksomhet.

Styret viser i sitt svar til at styret gjennom oppfølging av gjeldende strategi har bedt om særskilt kvartalsvis rapportering av utviklingen innenfor risikopensjoner og personalforsikringer. Finanstilsynet tar til etterretning at styret er klar over utviklingen innenfor disse produktområdene og følger utviklingen tett. Styret viser videre til at det for fullt betalte produkter er slik at overskuddsregelverket og produktkombinasjonene medfører god diversifisering av samlet biometrisk risiko, og at foretaket har tydelige mål for samlet skadeprosent for produktene med overskuddsdeling. Finanstilsynet registrerer foretakets kvartalsvise rapportering av forsikringsteknisk resultat, men er fortsatt av den oppfatning at foretaket bør trekke opp lengre linjer for å måle og sette rammer for resultater over tid. Finanstilsynet påpeker at opplevelsrisiko er en betydelig risiko for foretaket og at historiske risikoresultater viser at risikoen bør gis særskilt oppmerksomhet.

Øvrige forhold tilknyttet forsikringsområdet

Prising av innskuddspensjonsordninger

Foretaket oppgir at konkurransesituasjonen for innskuddspensjonsordninger, før innføring av egen pensjonskonto, har medført et betydelig prispress på ettårige risikoprodukter tilknyttet uførepensjon.

De senere års risikoresultater for uførepensjon tilknyttet innskuddspensjonsordninger viser små positive marginer. I 2020 var risikoresultatet for risikopensjoner tilknyttet innskuddspensjonsordninger negativt.

I vurdering av forsikringstegningen (underwritingen) i aktuarfunksjonens rapport tas det opp en rekke problemstillinger rundt forsikringsvirksomhetslovens regler om prisfastsettelse og pristariff. Aktuarfunksjonen kommer med flere endringsforslag til foretakets prisingspraksis. Finanstilsynet ba styret redegjøre for sin behandling av aktuarfunksjonens forslag.

Finanstilsynet registrerer fra styrets svar at det er foretatt en grundig gjennomgang av aktuars rapport og at styret har etablert tiltak som medfører at samlet risikoresultat skal styrkes. Finanstilsynet tar styrets redegjørelse til etterretning.

Forsikringsvirksomhetsloven har klare regler for utforming av pristariffer. Dette innebærer blant annet at foretaket skal sørge for at premier vil stå i rimelig forhold til den risiko som overtas og de tjenester som ytes, og krav om at det ikke vil skje urimelig forskjellsbehandling mellom produkter, produktkombinasjoner eller kundegrupper. Finanstilsynet legger til grunn at pensjonsinnretningene benytter en pristariff som er tilstrekkelig til å gi sikkerhet for at forpliktelsene blir oppfylt. Dette må innebære at pensjonsinnretningen ved prisfastsettelsen forventer positive resultater. Livsforsikringsforetakene er forpliktet til å følge sine pristariffer ved prisfastsettelse. Dette innebærer at konkrete forskjeller i risiko knyttet til person kan vektlegges ved prissetting, men at formålet bak regelverket ikke vil oppnås dersom pristariffene baseres på et spillerom for foretakene i prissettingen hvor forhandlingene med kunden blir endelig avgjørende for beregningen av premien. Foretaket skal fastsette sine priser basert på objektive kriterier, og uten noen form for forhandlinger utenfor pristariffens rammer. Foretaket skal gi melding til Finanstilsynet om fastsatte pristariffer og prinsippene for utformingen av tariffene. Det samme gjelder ved endring av pristariffer.

Finanstilsynet stilte i foreløpig rapport spørsmål ved om DNB Liv har etablert retningslinjer som gjør at foretaket opererer innenfor forsikringsvirksomhetslovens rammer når det gjelder fastsettelse av risikopris. Finanstilsynet tar til etterretning at det følger av styrets svar at foretaket vil gjennomgå

retningslinjene ("standarden") for å sikre at priser gis i henhold til forsikringsvirksomhetslovens bestemmelser.

Rett til overskudd for pensjoner under utbetaling fra ettårige risikodekninger

Finanstilsynet viser til brev til foretaket datert 12. desember 2019 og øvrig korrespondanse i saken, herunder Finanstilsynets brev til foretaket datert 17. mars 2021, om tildeling av overskudd på risikoresultat knyttet til uførepensjon under utbetaling. Finanstilsynet viser også til brev til Finans Norge av 5. oktober 2017 om forsikringsvirksomhetslovens regler om tildeling av overskudd til løpende pensjoner. Brevet til foretaket datert 12. desember 2019 er knyttet til kollektive kontrakter om uførepensjon etter tjenstepensjonsloven kapittel 8. Brevet til Finans Norge av 5. oktober 2017 gjelder tildeling av overskudd til løpende pensjoner for alle typer kontrakter. I brevene har Finanstilsynet påpekt at en uførepensjon under utbetaling ikke anses som en risikoforsikring av høyst ett års varighet. Pensjon under utbetaling har krav på både tilordnet andel av avkastningsoverskudd og tilordnet andel av overskudd på risikoresultat. Dette gjelder både kollektive og individuelle produkter, og har sin bakgrunn i at kapittel 3 i forsikringsvirksomhetsloven både gjelder kollektiv og individuell livsforsikring.

Finanstilsynet registrerer av foretakets forsikringstekniske rapport for 2020 at reaktiveringsresultatene for både ytelsespensjon og innskuddspensjon er rapportert uten overskuddsrett. At reaktiveringsresultatene ikke rapporteres med overskuddsrett tilsier at uførepensjon samt innskudds- og premiefritak under utbetaling ikke gis sin rettmessige andel av overskudd på risikoresultatet.

Finanstilsynet ba i foreløpig rapport styret bekrefte at foretaket har innrettet seg etter Finanstilsynets regelverksforståelse. Finanstilsynet tar til etterretning at foretaket vil endre prinsipp og foreta overskuddstildeling i samsvar med Finanstilsynets regelverksforståelse. Finanstilsynet legger til grunn at overskuddstildeling innarbeides i regnskapet for 2021.

Ny reaktiveringstariff meldt 1. november 2019

En tilstrekkelig reaktiveringstariff er, i tillegg til å være et krav i forsikringslovgivningen, en forutsetning for å oppfylle kunders overskuddsrett når det gjelder uførepensjon under utbetaling. Foretaket meldte ny reaktiveringstariff 1. november 2019 gjeldende for uføreavsetninger tilknyttet innskuddspensjonsordninger. Endret uføreavsetningsmodell fra årsslutt 2019 er også nevnt i forsikringsstrategien, hvor dette oppgis å være en medvirkende faktor til å styrke skadeprosenten. I forsikringsteknisk rapport for 2019 og 2020 er reaktiveringsresultatene rapportert for seg selv. Reaktiveringsresultat for produkter etter innskuddspensjonsloven og tjenstepensjonsloven, målt i prosent av beregnet reaktiveringsarv, er [REDACTED] prosent for 2019 og [REDACTED] prosent for 2020. Basert på formelverket i tariffmeldingen og de rapporterte reaktiveringsresultatene var det uklart for Finanstilsynet, til tross for styrking av reaktiveringsforutsetningene, om uføreavsetningene er tilstrekkelige.

Styret opplyser i sitt svar at ny reaktiveringstariff legger til grunn faktisk observert reaktivering og at risikoresultatene etter omlegging av tariff for reaktivering tilsier at samlet avsetning er tilstrekkelig. Finanstilsynet tar til etterretning at styret vil følge utviklingen gjennom rapporter fra aktuar og gjennom risikoresultatets utvikling. Finanstilsynet vil ha oppmerksomhet rettet mot risikoresultatene fremover.

Av tariffmeldingen om ny reaktiveringstariff fremkom det at ny tariff skulle gjøres gjeldende både for nye og eksisterende uførepensjonister. Finanstilsynet skrev i foreløpig rapport at det ikke fremkommer hvordan endringen i avsetninger som følge av ny reaktiveringstariff er finansiert.

Det følger av styrets svar at endring i avsetninger som følge av ny tariff ble ført mot risikoresultatet uten at uførepensjonistenes risikoresultat ble belastet. Det er uklart for Finanstilsynet hva dette innebærer. Finanstilsynet gjør oppmerksom på at dersom risikoresultatet for foretakets øvrige forsikringskunder (med overskuddsrett) har blitt benyttet til å styrke premiereserven, vil dette ikke være i henhold til forsikringsvirksomhetslovens hovedregler.

2.4 Tekniske avsetninger mv.

2.4.1 Validering

I foretakets beregning av tekniske avsetninger er det foretatt enkelte vesentlige forenklinger. Finanstilsynet skrev i sin foreløpige rapport at bruk av slike forenklinger stiller krav til validering. Foretaket må løpende validere at modellene er velegnet og at forenklingene gir tilstrekkelig gode approksimasjoner under endrede markedsforhold eller ved endringer i risiko som må anses som vesentlige.

Styret viser i sitt svar til at forenklingsmodeller benyttes på områder som er uvesentlig for solvenskapitaldekningen, i første rekke på ettårige forsikringsprodukter som har lave forsikringstekniske avsetninger. Finanstilsynet vil bemerke at inndelingen i modellpunkter og forutsetninger om bruk av buffere ved årsavslutning, som omtalt nedenfor, også representerer forenklinger med ukjent effekt på solvenskapitaldekningen. Finanstilsynet registrerer at styret for øvrig er enig med Finanstilsynet og at validering av forenklingsmodeller fremover vil bli tatt inn som en del av valideringsrapporten.

Aktuarfunksjonens valideringsrapport har et hovedfokus på endringer siste år, og dekker ikke systematisk alle sentrale metoder og forutsetninger i beregningen av tekniske avsetninger. Det fremstod derfor som uklart om aktuarfunksjonen har validert metoder og forutsetninger som ikke er omtalt i rapporten. Etter stedlig tilsyn i 2016 tok Finanstilsynet til etterretning at det skulle utarbeides retningslinjer for validering. I foretakets instruks for validering av forsikringstekniske avsetninger fastsettes standarder som definerer grad av alvorlighet på avvik som identifiseres, herunder toleransegrenser for den kvantitative valideringen. Finanstilsynet skrev i foreløpig rapport at vurderingene etter denne standarden ikke er reflektert i aktuarfunksjonens valideringsrapport, og det var uklart for Finanstilsynet om slike vurderinger er foretatt.

Styret viser i sitt svar til at aktuarfunksjonens arbeid med validering er prioritert og forbedret i perioden etter forrige tilsyn, og at valideringsarbeidet fortsatt skal videreutvikles for å tilfredsstille krav som fremkommer av interne retningslinjer. Det vises til at av kapasitetsmessige hensyn er ikke metodikk og alle valideringer som er nedfelt i interne retningslinjer gjennomført, men de områder som vurderes som mest vesentlig er validert og behandlet i rapport som er styrebehandlet. Finanstilsynet tar til etterretning at avdelingsstrukturen i Risikostyringsenheten er endret hvor det er etablert en egen avdeling for aktuar, som skal sikre at kvaliteten i valideringsarbeidet forbedres ytterligere.

2.4.2 Overordnet om dokumentasjon

Generelt om dokumentasjonen

For enkelte deler av beregningene av beste estimat var det noe uklart for Finanstilsynet hvilke konkrete forutsetninger som er benyttet. Dette gjelder bl.a. biometriske forutsetninger, jf. omtale i avsnitt 2.4.3 nedenfor. Dokumentasjonen bør utformes så presist som mulig, ved bruk av tall og formler der det er aktuelt, slik at det fremgår klart hvilke forutsetninger som er benyttet. Foretaket bør i større grad identifisere og fremheve de viktigste forutsetningene i beregningen av tekniske avsetninger, bl.a. ved bruk av sensitivitetsanalyser, slik at styret kan ta stilling til dem før de fastsettes og benyttes i beregningene. Etter Finanstilsynets vurdering bør styret ha et forhold til hvor sensitivt nivået på tekniske avsetninger og foretakets solvens er for usikkerhet knyttet til sentrale forutsetninger fastsatt av foretaket.

Av styrets svar fremgår det at styret er av den oppfatning at dokumentasjonen som framlegges ved fastsettelse av beste estimat bør ha som formål å gi tilstrekkelig innsikt for at beslutninger kan tas. I den forbindelse vektlegger ikke foretaket formelverket, men konsekvenser og betydning av hver enkel forutsetning. Etter styrets vurdering er det sentralt at dokumentasjon av formelverk kan framlegges i forbindelse med revisjon og validering. Finanstilsynet vil for ordens skyld påpeke at bakgrunnen for kommentaren var at det heller ikke i den underliggende dokumentasjonen som var oversendt Finanstilsynet, fremgikk klart hvilke forutsetninger som var benyttet. Finanstilsynet legger imidlertid til grunn at dokumentasjon av formelverk vil være tilgjengelig til enhver tid, i samsvar med styrets vurdering.

Styret viser videre til at sensitivitetsanalyser som viser hvordan endringer i biometriske forutsetninger påvirker nivået på tekniske avsetninger gjennomføres minst årlig og gjennom kvartalsvis rapportering av solvensposisjon. Styret fremhever at det har en god forståelse for hvilke forutsetninger som er viktige for de ulike produktgruppene og hvordan forutsetningene påvirker nivået på tekniske avsetninger. Finanstilsynet registrerer at styret samtidig ser at beste estimat-dokumentasjon kan forbedres slik at sensitiviteter tydeliggjøres i underlaget som dokumenterer beste estimat.

Retningslinjer for datahåndtering og datakvalitet

DNB Liv har fastsatt retningslinjer for datahåndtering som omfatter bruk av data i beregninger etter Solvens II-regelverket. Ifølge retningslinjene skal det regelmessig utarbeides en rapport til ledelsen med en vurdering av datakvalitet for alle data som inngår i fastsettelse av tekniske avsetninger, kapitalkrav og myndighetsrapportering. Slik Finanstilsynet forstod det er det ikke utarbeidet en egen rapport med en vurdering av datakvaliteten, og temaet er heller ikke utfyllende beskrevet i valideringsrapporter fra aktuarfunksjonen. Etter Finanstilsynets vurdering bør det foretas en mer systematisk tilbakerapportering for å sikre at retningslinjene for datahåndtering blir fulgt.

Styret viser i sitt svar til at datakvalitet så langt er rapportert til foretakets ledelse gjennom valideringsrapporten hvor vesentlige forhold knyttet til datakvalitet og fullstendighet i grunnlag som benyttes for å beregne forsikringstekniske avsetninger i Solvens II er omtalt. Finanstilsynet tar til etterretning at styret er enig i Finanstilsynets kommentar og at foretaket vil utarbeide en egen rapport som omhandler datakvalitet særskilt.

2.4.3 Forutsetninger

Dødelighetsforutsetninger

Kollektive pensjonsforsikringer

Dødelighetsforutsetningene foretaket legger til grunn for beregning av tekniske avsetninger for kollektive pensjonsprodukter og opptjente pensjonsforpliktelser fra kollektive avtaler tar utgangspunkt i den kollektive dødelighetstariffen K2013. Dødelighetsforutsetningene i de tekniske avsetningene er likevel svakere enn K2013. Det antas høyere dødelighet blant kvinner enn det som ligger til grunn i K2013, og det antas svakere fremtidig dødelighetsutvikling enn i K2013. Det antas også at dødelighetsutviklingen stopper etter 20 år.

Fra tidligere års forsikringsteknisk rapport, som speiler selskapsregnskapet, har foretaket rapportert historiske risikoresultat for opplevelsesrisiko. Gjennom risikoresultatene måles økonomisk tilstrekkelighet av dødelighetstariffen K2013. Risikoresultatene for opplevelsesrisiko er i gjennomsnitt negative over de siste fem årene. Summen av risikoresultatene for dødsrisiko og opplevelsesrisiko er også i gjennomsnitt negative over de siste fem årene. Forutsetninger om dødelighet i tekniske avsetninger skal reflektere beste estimat av økonomisk utvikling av forpliktelsene. Foretaket synes å legge antallsbetraktninger til grunn for beste estimats forutsetninger om dødelighet i tekniske avsetninger. Dette vil blant annet underestimere den økonomiske effekten av sammenhengen mellom personers lønn og forventet levealder (i forbindelse med innføringen av K2013 ble dette kalt for sosioøkonomiske effekter). Finanstilsynet ba i foreløpig rapport styret redegjøre for hvorfor det i tekniske avsetninger antas høyere dødelighet enn K2013 når risikoresultatene for opplevelse i gjennomsnitt har vært negative de siste årene. Finanstilsynet ba videre om styrets redegjørelse for hvordan særtrekkene i en forsikringsbestand (sosioøkonomiske effekter) er hensyntatt i forutsetningene om dødelighet i tekniske avsetninger.

Styret mener at man basert på risikoresultatet ikke kan slutte om forutsetningene knyttet til dødelighet er for liberale eller konservative. I sitt tilsvarende synes styret å mene at en dominerende forutsetning for risikoresultatet vil være kontraktens grunnlagsrente mer enn dødelighetsforutsetningen. Finanstilsynet stiller seg undrende til styrets redegjørelse. Etter Finanstilsynets vurdering er beste praksis å avstemme dødelighetsforutsetningene i beste estimat mot risikoresultatene observert i egen forsikringsbestand. Gjennom en slik avstemming må man sørge for å isolere effekten av dødelighet fra andre forutsetninger i beregningsgrunnlaget. Finanstilsynet registrerer at styret viser til at det i risikoresultatet de senere år observeres en sosioøkonomisk effekt for de med høy premiereserve. Etter Finanstilsynets forståelse er likevel ikke denne sosioøkonomiske effekten innarbeidet i forutsetningene for beregning av beste estimat.

Styret vurderer at samlet avsetning på fripoliser og ytelsespensjon etter beste estimat er satt slik at de er tilstrekkelige. Finanstilsynet støtter ikke denne vurderingen og forventer at foretaket justerer sine dødelighetsforutsetninger slik at sosioøkonomiske effekter i forsikringsbestanden innarbeides.

Når det gjelder dødelighetsutvikling legger foretaket, etter Finanstilsynets forståelse, til grunn dødelighetsnedgang estimert på grunnlag av SSBs mellomalternativ på lik linje med utgangspunktet for dødelighetsutvikling i K2013-tariffen. I K2013-tariffen har Finanstilsynet lagt til en margin på 10 prosent på SSBs mellomalternativ, blant annet for å ta hensyn til at dødelighetsnedgangen må forventes å bli høyere i forsikringsbestanden enn i befolkningen ellers. Finanstilsynet registrerte at foretaket synes å anse denne marginen som en sikkerhetsmargin, men presiserte at det ikke er for å utgjøre en sikkerhetsmargin at denne marginen ble innarbeidet i K2013. Det var videre uklart for

Finanstilsynet hva som ligger til grunn for en antagelse om at forsikret bestand ikke vil oppleve levealdersforbedringer etter ■■■ år.

Styret påpeker i sitt svar at utvikling i framtidig dødelighet er usikker og krever gode modeller og data for å kunne gi gode estimater. Videre er det etter styrets oppfatning mer sannsynlig at befolkningen generelt vil nærme seg forsikringsbestanden enn at avstanden vil øke slik som K2013 forutsetter. Utover at styret opplyser at det vil være for konservativt å anta en levealdersforbedring etter K2013-prinsipper og at høy alder, over 85 år, er krevende å modellere, gir styrets svar ingen klargjøring for antagelsen om at forsikret bestand ikke vil oppleve levealdersforbedringer etter ■■■ år.

Finanstilsynet er enig i at det er stor usikkerhet knyttet til forutsetninger om dødelighetsutvikling. Etter Finanstilsynets vurdering tilsier den store usikkerheten at foretakene ikke bør innarbeide fortjenestemarginer i forhold til pristariffen på en slik måte at fortjenestemarginene bidrar til økt solvenskapitaldekning. Dette gjelder spesielt i en situasjon hvor foretaket ikke har positive risikoresultater å vise til. Finanstilsynet ber styret revurdere forutsetningen om utvikling i framtidig dødelighet.

Individuelle kapital- og renteforsikringer

Etter Finanstilsynets forståelse legges svakere statiske dødelighetsforutsetninger til grunn i tekniske avsetninger enn det som legges til grunn i dødelighetstariffen i regnskapet. Det var uklart for Finanstilsynet om disse dødelighetsforutsetningene er tilstrekkelige for å reflektere beste estimat av fremtidig dødelighet tilknyttet forsikringsbestanden.

Styret opplyser at gitt avviklingstakten er det foretakets oppfatning at dødelighet og levealder ikke har vesentlig betydning for avsetningsnivået for denne porteføljen, og at forsikringsavtalene termineres ved nådd alder eller avtalt opphørstidspunkt. Ettersom porteføljen fortsatt er av betydelig størrelse legger Finanstilsynet til grunn at forutsetningene løpende vurderes og at foretaket tar hensyn til eventuelle seleksjonseffekter i forbindelse med produktavviklingen i de biometriske forutsetningene.

Forutsetninger om uførhet og reaktivering

For fripoliser viser foretaket til gode risikoresultat for uførhet de siste seks årene, hvor skadeprocenten i gjennomsnitt over perioden har vært 66 prosent. Forutsetningene om uførhet i tekniske avsetninger for fripoliser er kalibrert mot observasjonene av risikoresultatene, hvor beste estimats forutsetninger tilsvarende 70 prosent av uføretariffen brukt i selskapsregnskapet. Finanstilsynet har på tvers av livsforsikringsbransjen observert gode uføreresultater blant fripoliser de siste årene, men antar at disse gode uføreresultatene kan være av midlertidig karakter som følge av opphevelsen av uførepensjonsregelverket i foretakspensjonsloven. Det er derfor usikkert om historiske uføreresultater for fripoliser er representative for antagelser om uførhet i fremtiden. Finanstilsynet ba om styrets kommentarer.

Finanstilsynet tar til etterretning at styret deler Finanstilsynets vurdering om at bidrag fra uføreresultater vil reduseres framover i tid.

Forutsetninger om uttak av pensjon fra fripoliser

Det følger av DNB Livs ORSA fra mars 2021 at det i beste estimat for 2020 er gjort endringer i andelen fripoliser som tar ut pensjon tidlig. Andelen er endret fra ■■■ prosent i 2019 til ■■■ prosent i 2020, og alder for tidliguttak er ■■■ år. Forutsetningene baseres på historiske observasjoner. I beregningen av tekniske avsetninger gjelder forutsetningen for alle år fremover i tid. Etter Finanstilsynets vurdering gjør motivene bak pensjonsreformen det usikkert om historiske observasjoner er representative for fremtidig kundeadferd, og det er slik sett usikkert om de tekniske avsetningene er beregnet på en forsiktig måte.

Finanstilsynet tar til etterretning at styret er av den oppfatning at stadig flere kunder ønsker å ta ut sin pensjon så tidlig som mulig og at kundene i økende grad er opptatt av dette. Finanstilsynet legger til grunn at foretaket følger utviklingen av uttaksalder fremover i tid.

Regelverksendringer for garanterte produkter har vært på høring, og enkelte endringer er nå vedtatt. Dette gjelder blant annet endring i grensene for at pensjonsleverandører og fripoliseinnehavere kan kreve at utbetalingstiden for små fripoliser settes ned. Finanstilsynet registrerte at foretaket hadde innarbeidet antatte regelverksendringer i de tekniske avsetningene før regelendringene var vedtatt. Å forskuttere usikre mulige endringer som antas å være til fordel for foretaket, er etter Finanstilsynets vurdering ikke i tråd med kravene i regelverket, jf. finansforetaksloven § 14-8 som stiller krav til at forsikringstekniske avsetninger skal beregnes på en forsiktig, pålitelig og objektiv måte. Finanstilsynet ba DNB Liv tilpasse beregningsforutsetningene for tekniske avsetninger til gjeldende vedtatte regelverk, og ba om styrets bekreftelse når dette er gjort.

Styret viste i sitt svar til Solvens II-forordningen (forordning (EU) 2015/35), hvor det av artikkel 26 fremgår at det i beste estimat skal tas hensyn til forventet kundeadferd. Videre fremkommer det i artikkel 29 at man skal ta hensyn til forventede fremtidige endringer som vil være av materiell karakter på kontraktens kontantstrømmer. Styret er av den oppfatning at de forventede endringene knyttet til regelverket på garanterte produkter er av en slik karakter, og at dette derfor skal tas hensyn til i beregningene av beste estimat. Styret viser videre til at forutsetningene i beste estimat skal være pålitelige og realistiske, og at foretakets beste estimater er satt i henhold til dette og ikke er i konflikt med finansforetakslovens bestemmelser.

Finanstilsynet vil bemerke at finansforetakslovens bestemmelse om at forsikringstekniske avsetninger skal beregnes på en forsiktig, pålitelig og objektiv måte er i samsvar med Solvens II-direktivets artikkel 76. Etter Finanstilsynets vurdering innebærer dette prinsippet at foretakene ikke kan legge til grunn mulige fremtidige regelverksendringer når det er stor usikkerhet knyttet til om endringene faktisk vil bli gjennomført, spesielt når eventuelle endringer vil ha en positiv effekt på foretakets solvens. I dette konkrete tilfellet understrekes usikkerheten av at Stortingets vedtak avviker fra forslaget som DNB Liv har lagt til grunn, og foretaket har derfor anvendt forutsetninger om fripolisenes utbetalingstid som ikke er realistiske. Finanstilsynet anser at de overordnede prinsippene om at forsikringstekniske avsetninger skal beregnes på en forsiktig, pålitelig og objektiv måte, innebærer at regelverksendringer som påvirker foretakens solvens positivt ikke kan hensyntas før reglene er vedtatt.

Skalering av tekniske avsetninger

Ved genereringen av kontantstrømmene som benyttes til beregningen av de forsikringstekniske avsetningene gjennomføres en kontroll av kontantstrømmene mot premiereserven i regnskapet.

Foretaket oppgir flere grunner til at kontantstrømmene ikke inneholder alle forpliktelser. For å kompensere for dette skaleres kontantstrømmene mot regnskapsreserven. I henhold til "Valideringsrapport 2020" utgjør denne skaleringen om lag ■■■ prosent av regnskapsreserven ved beregningen i fjerde kvartal 2020, hvor blant annet en av fripoliseporteføljene og individuelle rente- og kapitalforsikringer bidrar mest til avviket. Valideringsrapporten anerkjenner at skaleringen kan føre til unøyaktigheter i avsetningsnivå og understreker behovet for videreutvikling av beregningsmodellene for å redusere bruken av skalering.

Skalering av kontantstrømmer kan være en hensiktsmessig forenkling i beregningen av tekniske avsetninger, men foretaket må sørge for å validere at skaleringen ikke undervurderer nivået på tekniske avsetninger, både under gjeldende og endrede markedsforhold. Finanstilsynet skrev i foreløpig rapport at dersom foretakets modellering systematisk undervurderer nivået, må det gjøres tilpasninger som retter opp forholdet.

Av styrets svar fremgår det at foretaket har, som følge av analyser synliggjort i Valideringsrapport 2020, gjennomgått og forbedret metodikken for å øke komplettheten for fripoliser og individuelle rente- og kapitalforsikringer. Finanstilsynet tar til etterretning at gjenstående skalering mot regnskap etter denne implementeringen forventes å være uvesentlig og dermed ikke en kilde til undervurdering av avsetningene, og at analyser som så langt er gjort i forbindelse med forbedringsarbeidet viser at skaleringseffekter historisk ikke har vært av vesentlig betydning.

Kontraktens grense for individuelle produkter med investeringsvalg

Slik Finanstilsynet forstår det, har foretaket benyttet en såkalt lang kontraktsgrense for enkelte individuelle produkter med investeringsvalg. Dette innebærer at fremtidig sparepremie er medregnet i beregningen av tekniske avsetninger. Finanstilsynet ba om en redegjørelse for hvorfor denne forutsetningen er benyttet, og hvilken effekt dette har på tekniske avsetninger og kapitalkrav.

Av styrets svar fremgår det at foretakets vurdering er at risikopremien ikke kan endres uten godkjenning av Finanstilsynet (produktmelding), og at foretaket derfor ikke har en "ensidig rett" til å endre priser. Som følge av dette er fremtidig risikopremie vurdert til å være innenfor kontraktens grense. Da risikopremier på individuelle kontrakter er innenfor kontraktens grense vurderer foretaket også at sparepremien er innenfor kontraktens grense. Det følger av styrets svar at effekten på solvenskapitaldekningen er ubetydelig.

Finanstilsynet vil understreke at meldeplikten til Finanstilsynet ikke har betydning for vurderingen av om prisen i kontrakten kan endres. Finanstilsynet godkjenner ikke premieendringer, men kan gripe inn i forhold som åpenbart er i strid med regelverket. Lang kontraktsgrense skal kun benyttes i tilfeller der foretaket ikke kan endre prisen slik at den reflekterer endringer i risikoen, f.eks. hvis kunden har rett til å fornye kontrakten med uendret pris. I slike tilfeller skal risikodelen og sparedelen av kontrakten i utgangspunktet splittes ("unbundles"), slik at lang kontraktsgrense kun benyttes på risikodelen dersom risikopremien ikke kan endres. I dette aktuelle tilfellet hvor DNB Liv kan endre prisen, skal det imidlertid ikke benyttes lang kontraktsgrense, selv om prisendringen skal meldes til Finanstilsynet.

Egen pensjonskonto

Foretaket har brukt betydelige ressurser på å tilpasse forutsetninger og beregning av tekniske avsetninger til innføringen av egen pensjonskonto. I det stedlige tilsynet ble det opplyst at foretaket

i 2020 har jobbet videre med dette, noe som også reflekteres i ORSA fra mars 2021. Finanstilsynet legger til grunn at det foreligger en detaljert beskrivelse av forutsetningene som inngår i beregningene av tekniske avsetninger tilknyttet innskuddspensjon og pensjonskapitalbevis som er tilpasset egen pensjonskonto. Finanstilsynet ba om at denne dokumentasjonen blir oversendt.

Finanstilsynet registrerer fra den innsendte dokumentasjonen at den foreliggende tilpasningen kun er en midlertidig løsning som etter styrets vurdering vil fungere bra i overgangsperioden der man fortsatt mangler opplysninger om bestanden. Finanstilsynet tar til etterretning at styret vurderer at det etter overgangsperioden vil være hensiktsmessig å lage en skreddersydd modell for egen pensjonskonto som kan brukes til solvensformål og forretningsmessige vurderinger.

Den innsendte dokumentasjonen beskriver de prinsippene som legges til grunn for forutsetningene i solvensberegningene av egen pensjonskonto. Et prinsipp som beskrives gjelder flytting av kapital når et medlem av innskuddspensjonsordningen bytter jobb. Det forutsettes at medlemmet har en viss sannsynlighet for at den nye arbeidsgiveren har sin pensjonsordning hos DNB Liv, og at kapitalen slik sett forblir i DNB Livs bestand. Når et medlem flyttes fra en ordning ved bytte av jobb, skal medlemmets kapital etter Finanstilsynets vurdering anses som utenfor kontraktens grense etter fratreddelse uavhengig av om den nye arbeidsgiveren har pensjonsordning i DNB Liv eller ikke. Finanstilsynet viser til at etter reglene om kontraktens grense, skal det ikke tas hensyn til mulig tilflytting til en annen kollektiv ordning, slik at avsetningene kun skal beregnes basert på forutsetninger om brutto fraflytting. Finanstilsynet legger til grunn at forutsetningene endres til kun å ta hensyn til brutto fraflytting fra 2022.

2.4.4 Modellering av økonomiske scenarioer (ESG)

Økonomisk scenariogenerator (ESG)

ESG modell og kalibrering

Etter stedlig tilsyn i 2016 uttrykte Finanstilsynet en klar forventning om at DNB Liv foretok en fornyet vurdering av ESG-modelleringen blant annet med hensyn til modelleringen av endringer i risikofri rente. Finanstilsynet har registrert at foretaket har fulgt opp dette og nå har en ESG-modell som inkluderer en stokastisk risikofri rente kalibrert mot historiske data.

DNB Liv har en ESG-modell utviklet i samarbeid med ekstern leverandør. Modellen har vært under utvikling siden tilsynet i 2016, hvor versjonen gitt i dokumentasjonen er fra desember 2018. Foretaket erkjenner at kalibreringen av ESG-modellen er krevende og at arbeidet må utføres i samarbeid med leverandøren. Foretaket ser behov for videreutvikling av både ESG-modell og kalibreringsverktøy. Finanstilsynet ba om styrets vurdering av behovet for videreutvikling.

Finanstilsynet tar til etterretning at styret er av den oppfatning at endringer som er foretatt siden 2016 har styrket modellen slik at den nå har en tilfredsstillende kvalitet og at kvalitetskontroll og utvikling av ESG-modelleringen vil fortsette også fremover

I mottatt dokumentasjon skriver foretaket at kalibreringsnivået er noe offensivt. Dette gjelder særlig for obligasjoner, men også for den risikofrie renten. Høsten/vinteren 2020/2021 gjennomførte Finanstilsynet en nivåundersøkelse for tekniske avsetninger i livsforsikringsbransjen.

Undersøkelsen var basert på data fra livsforsikringsforetakenes Solvens II-beregninger per 31. desember 2019. ESG, både for porteføljen totalt sett og for særskilte aktivaklasser, var en del av undersøkelsen. Undersøkelsen viste det foretaket også erkjenner. For AAA-obligasjoner rapporterte

DNB Liv høyest avkastning av alle foretakene for de laveste persentilene. Dette indikerer at DNB Livs simuleringer ga en mindre nedside enn øvrige foretak. Rapporteringen ga det samme inntrykket blant annet for eiendom og for kort risikofri rente. Generelt er Finanstilsynets inntrykk at DNB Liv hadde en ESG-modell og kalibrering per 31. desember 2019 som simulerte avkastninger med lav variasjon sammenlignet med bransjen generelt.

Finanstilsynet skrev i sin foreløpige rapport at i en situasjon der det simuleres avkastninger som gir urealistisk høy avkastning for lave persentiler vil foretaket underestimere tidsverdien til avkastningsgarantiene (TVOG). En slik underestimering av tekniske avsetninger vil isolert sett medføre både for høy ansvarlig kapital og for lavt kapitalkrav.

Finanstilsynet tar til etterretning at foretaket vil ta informasjon fra Finanstilsynets nivåundersøkelse med i vurderingen av kalibreringen av foretakets ESG.

Roller og uavhengig kontroll

Etter Finanstilsynets forståelse er det andrelinjen i foretaket som har ansvaret for kalibreringen av ESG-modellen. Førstelinjen er ikke involvert i kalibreringsarbeidet. Det var uklart for Finanstilsynet om også ansvaret for utvikling av ESG-modellen ligger i andrelinjen. Finanstilsynet ba styret redegjøre for hvordan uavhengig kontroll av ESG-modell og kalibrering er organisert og for hvordan kontrollarbeidet gjennomføres.

Styret har i sitt svar redegjort for hvordan ESG-modell og kalibrering er organisert og for hvordan kontrollarbeidet gjennomføres. Styret viser til at det har vært arbeidet med å tydeliggjøre kalibreringsprosessen ved å styrke prosess-, rolle- og rutinebeskrivelser, blant annet for å sikre uavhengighet. Finanstilsynet registrerer at førstelinjen og risikostyringsfunksjonen i andrelinjen har ansvar for utvikling og kalibrering av ESG-modellen, mens aktuarfunksjonen i andrelinjen har ansvar for kontroll og validering. Finanstilsynet tar til etterretning at styret mener at det er innført en god arbeidsdeling mellom første og andre linje, gitt den rutinebeskrivelsen som nå foreligger.

Forenklet inndeling i modellpunkter

I foretakets beregning av tekniske avsetninger er det benyttet en betydelig forenkling ved å dele inn forsikringsporteføljen i modellpunkter. Det benyttes et mindre antall modellpunkter, med bruk av gjennomsnittstall for rentegaranti og nivå på tilleggsavsetninger. Nivået på rentegaranti og tilleggsavsetninger vil ha vesentlig betydning for renteresultatet og for modelleringen av fremtidige ledelsestiltak. Finanstilsynet stilte spørsmål ved om den benyttede inndelingen i et mindre antall modellpunkter sikrer at resultatfremskrivningen reflekterer den underliggende forpliktelsen og risikoen i tilstrekkelig grad. Bruk av gjennomsnittstall for et relativt lite antall modellpunkter bidrar til å undervurdere den faktiske variasjonen i de underliggende forpliktelsene, noe som kan undervurdere det samlede nivået på tekniske avsetninger.

En gruppering i modellpunkter kan være en hensiktsmessig forenkling i beregningen av tekniske avsetninger, men eventuelle forenklinger som systematisk undervurderer nivået på tekniske avsetninger kan etter Finanstilsynets vurdering ikke benyttes. Foretaket må derfor regelmessig validere at forenklingen ikke undervurderer nivået på tekniske avsetninger under gjeldende eller endrede markedsforhold. Finanstilsynet kunne ikke se at dette var gjort.

Styret viser i sitt svar til at fripolisene etter forrige stedlige tilsyn ble delt inn i tre porteføljer for å redusere risikoen for undervurdering av nivået på tekniske avsetninger. Styret viser videre til at det de siste årene har vært individuelt og porteføljevis avsatt til tilleggsavsetninger, noe som har gjort porteføljene mer homogene. Finanstilsynet registrerer at styret ser behovet for validering av forenklingen og at det vil inkluderes i fremtidige valideringsrapporter. Finanstilsynet tar til etterretning at eventuelle vesentlige avvik vil bli inntatt i modelleringen.

Fremtidige ledelsestiltak

Som vedlegg til ORSA 2021 er det et dokument om ledelsestiltak ("management actions") og kalibrering av ESG for 2021. Finanstilsynet la til grunn at dette dokumentet er vedtatt av styret i samsvar med kravene til plan for fremtidige ledelsestiltak fastsatt i artikkel 23 i forordning (EU) 2015/35. For Finanstilsynet fremstod det ovennevnte dokumentet mer som beskrivelser av hvilke forutsetninger som legges til grunn i beregningen av tekniske avsetninger, enn et styrende dokument som forplikter foretaket med hensyn til hvilke tiltak som skal gjennomføres i fremtiden. Finanstilsynet forventer at foretakets handlingsregler er klart forankret i foretakets styrende dokumenter.

I dokumentet er det angitt sensitiviteter for effekten av endringer i forutsetningene. Etter Finanstilsynets vurdering bør det også angis hvor stor effekten er hvis det enkelte tiltaket tas helt ut av beregningene.

Finanstilsynet registrerer fra styrets svar at styret har behandlet og vedtatt handlingsreglene som benyttes i solvensberegningene. Styret er også innforstått med at effekten er betydelig slik det har fremgått av tidligere kalibreringsnotater. Finanstilsynet tar til etterretning at kvantifisert effekt vil inngå i den årlige kalibreringsøvelsen fremover.

Forutsetninger for bruk av buffere ved årsavslutning

I beregningen av hvor mye av avkastningsresultatet som kan avsettes til bufferfond ved årsavslutningen benyttes det forenklete og relativt sjablongmessige forutsetninger.

Finanstilsynet påpekte at bruk av faste forutsetninger ikke gir realistiske resultater. Beregninger av forventet oppbygging og bruk av buffere bør være scenarioavhengige, slik at de reflekterer den aktuelle situasjonen i scenarioene. Dette ble også kommunisert i Finanstilsynets rapport etter stedlig tilsyn i 2016. En riktig scenarioavhengig beregning krever at inndelingen i modellpunkter er tilstrekkelig finmasket, slik at beregningen av oppbygging og bruk av buffere gjenspeiler nivået på rentegarantien og nivået på buffere.

Styret viser i sitt svar til at avsetning og bruk av buffere er scenarioavhengige med forutsetninger for når eventuell overskuddsdeling skal starte, og at den samme forenklingen med inndeling i modellpunkter også vil ha andreordenseffekter på effekten av bufferkapitalstrategien. Styret påpeker at dersom arbeidet med validering av antall modellpunkter viser behov for ytterligere inndeling vil det også føre til en mer nøyaktig oppbygging og bruk av buffere. Finanstilsynet tar til etterretning at eventuelle behov for endringer vil innarbeides i modellen.

Modellering av rentegarantipremie

Ifølge vedlegg til ORSA 2021 har DNB Liv for beregningene per 31. desember 2020 tatt i bruk en forutsetning om dynamisk rentegarantipremie for premiebetalende ytelsespensjon. Dette har økt

solvenskapitaldekningen [REDAKERT] En slik scenarioavhengig forutsetning innebærer at det forutsettes en høyere rentegarantipremie i scenarioer med lav rente. Finanstilsynet anser at forutsetninger om scenarioavhengige forhold som isolert sett reduserer verdien av forpliktelsen (i dette tilfellet økt rentegarantipremie) ikke kan benyttes uten å ta hensyn til sannsynlige konsekvenser som virker i motsatt retning (i dette tilfellet økt avgang og utstedelse av fripoliser). Det vises også til artikkel 26 i forordning (EU) 2015/35, der det fremgår at forutsetninger om kundens atferd, herunder avgang, ikke kan settes uavhengig av de økonomiske forholdene som kan påvirke kundens atferd, herunder følgene av tidligere og fremtidige ledelsestiltak.

Styret viser i sitt svar til at prisen for rentegaranti er i beste estimat sett i sammenheng med omdanningsforutsetningene. Den dynamiske reprisingen er etter foretakets tariffer, og ikke satt ut ifra et teoretisk utfallsrom gitt hvert enkelt scenarios utfall. Endring i premie er satt med en begrenset og moderat endring, gitt kundebuffer og avkastning i scenarioet. Styret viser også til at kundedialogen er det tydelig at det også er andre faktorer enn rentegarantipremier som er viktig for pensjonsordningen. Styret mener at forutsetningen er satt på en slik måte at kundedadferd er ivarettatt.

Finanstilsynet vil bemerke at selv om det er forutsatt en begrenset endring i hvert enkelt scenario, må det likevel være slik at det i gjennomsnitt forutsettes en betydelig økning av premien, gitt den betydelige effekten på solvenskapitaldekningen. Selv om det er andre forhold som er viktige for pensjonsordningen, kan det etter Finanstilsynets vurdering ikke fastsettes en forutsetning om dynamisk/økt rentegarantipremie uten at det samtidig forventes økt avgang av ytelsesordningene og økt utstedelse av fripoliser, som påvirker solvensen negativt. Utfra styrets svar og den beregnede effekten på solvenskapitaldekningen, fremstår det for Finanstilsynet som at det ikke er lagt inn forutsetninger om økt avgang. Finanstilsynet legger derfor til grunn at foretaket revurderer forutsetningen, i samsvar med artikkel 26 i forordning (EU) 2015/35. Finanstilsynet ber om å motta foretakets nye vurdering innen utgangen av april 2022.

2.5 Annet

Antihvitvasking og -terrorfinansiering

Finanstilsynet registrerte i foreløpig rapport at compliancefunksjonens etterlevelsrapport for 2020 beskriver vesentlige mangler i foretakets etterlevelse av hvitvaskingsregelverket. Det fremkommer av rapporten at det delvis er mangelfull løsning for registrering av kundetiltaksdata, mangelfull gjennomføring av kundekontroll på bedriftskunder samt at foretakets automatiske risiko-klassifisering ikke er tilpasset foretakets virksomhet og kunder. Tidsplan for lukking av to av de fire identifiserte manglene fremkom ikke av rapporten. Finanstilsynet ser alvorlig på manglene, også i lys av mangler som er påpekt i andre deler av konsernet og forventer at foretaket gir arbeidet med å utbedre manglene tilstrekkelig prioritet og at styret fastsetter en tidsplan for lukking av manglene som er identifisert. Finanstilsynet ba styret redegjøre for arbeidet med å utbedre manglene i foretakets etterlevelse av hvitvaskingsregelverket.

Det følger av styrets svar at styret prioriterer etterlevelse av anti-hvitvaskingsregelverket høyt, og at styret i DNB Liv som resten av konsernet, vil sørge for at etterlevelsen får høyeste prioritet i tiden fremover. Finanstilsynet registrerer at styret nå har vedtatt en handlingsplan for lukking av avvik knyttet til etterlevelse av anti-hvitvaskingsregelverket, og at styret har bedt administrasjonen om løpende orientering om status for lukking av tiltak. Finanstilsynet understreker viktigheten av at styret gir arbeidet med å utbedre manglene tilstrekkelig prioritet og følger opp fremdriften.

Finanstilsynet ber om å motta kopi av protokollen fra styremøtet hvor Finanstilsynets tilsynsrapport blir behandlet. Kopi av tilsynsrapporten bes sendt til valgt revisor.

For Finanstilsynet

Hege Bunkholt Elstrand
seksjonssjef

Runar Elvsborg
senior tilsynsrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevne signaturer.